

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.anjp-hb.co.za

info@anjp.co.za

**TSUI CMCN
ALOO
MUMI MI AHWIHWE**

Pi womi he ji ne o. Angma nge France Ablotsri pe jehā lafa enyō ji ne o. Ehā la kpeえ nge nihi a tsuimi ne e tsōo jōomi agbo ke hāā susuma akpehi abo. Epeえ mumi mi ahwihwe ne hāā nyumuhi ke yihi naa a mumi mi sihimi benē engē hā kaa benē Maw nge me hięe o.

Nihi fuu yowe benē yayami hi a tsuimi hā, ne pi lōo no ne a dlaa a he nge ne a naa a tsui ehe ke mumi ehe o hu nge a mi. Yawę Maw ke; Ma ha nyę tsui he, ke juemı he. Nyę tsui ne wlua kaa te o, ma je ke je nyę mi, ne ma ha nyę tsui ne he jo. Ma ngo ye mumi o ke wo nyę mi, konę nyę bu ye mlaa ame tsuo tue, ne nyę ye a no pęreęre. Jahanę zugba a ne i ngo ha nyę nęmę ęmę o, nyę maa hi no. Nyę maa pee ye ma, ne imi hu ma pee nyę Maw. Ezekiel 36:26-28.

COPYRIGHT

ISBN 978 - 1 -920322 -36 - 6

**E-MAIL: info@angp.co.za
ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.
(A Gospel Literature Mission financed by donations)
(Reg. No. 1961/001798/08)**

TSUI CLOM

MAW SOLEMI TSU ALOO ABOSIAM NITSUMI HÉ (1 YOHANE 3:4-10)

Ke o kane womi nē o, ha nē o he banō kaa eji tsuimi hiemi ahwihwé ko nē maa tsōo mo bene o maa gu nō ke na mo nitsé ohe bene o nge. Ke Kristofono ji mo jio, wɔjalɔ jio, o kpale o se nge asafo mi jio, o maa na o he foni o bene o nge hā nē Maw nge mo hiɛɛ o. Yawé Maw; ke koo hye o kami, loo o he fəu; ejakaa imi Yawé i hye we nō kaa bɔnɛ nɔmli hyeɛ nō o. “Nɔmli lɛɛ nō he mi e hyeɛ; se imi Yawé lɛɛ tsui mi i hyeɛ.” (1 Samuel 16:7).

Abosiam ji lakpatsé ɔmɛ ke nō sisi lihi tsuo a tse. E ji diblimi matse ke je nē o mi maw. E tsakee o ehe pɛɔ la bɔfo, se pi la bɔfo kluaa. E puɛɛ nyumuhi ke yihi ke yaa blɔ nē dē nō. Kaa bene e nge ngé blema be o mi o, jāā ké e nge ngé wa yi nō nē o kaa nimli nē ɔmɛ o, lakpa bɔfɔhi ji mɛ; tsa pi anɔkuale bɔfɔhi ji mɛ. A ni tsumi ji kaa a hi kpae nē a hi nō sisie. A tsakeo a he, konɛ nihi nē na mɛ kaa Kristo nitsé bɔfɔhi. Enɛ o be nyakpɛ tete! Abosiam nitsé nyɛɔ tsakeo e he pɛɔ bɔfo nē nge kpree kaa la! (2 Kor. 11:13,14). Abosiam, nē ji je nē ɔm̄i maw o, nge nihi a héngmɛ yue nē e nge a juɛmihì a mi dibli hu woe bene pee nē a ko na Maw Suɔmi o, aloo Kristo he sane kpakpa, nē mɛ ji nihi nē a hemi nge kpatae o nē. (2 Kor. 4:4). Yayami pee lihi ke nihi nē a he we Maw yi o, a gbo nge mumi mi. Je nē o mi yayamihi ye a nō, lɔɔ he o, a hemi nge kpatae. (Efeso 2:1-2). Ke a hé bli we nē a na bene a puɛ nge Maw hemi hā a, lɛɛ a maa ya neneene hemi kpatami o mi. Nō nē e de o ke tɔm̄i ko be ehe o nge lɛ nitsé ehe sisie, nē anɔkuale o be e mi. Nō nē pɛɔ yayami lɛɛ Abosiam bi ji lɛ, ejakaa ke je sisije tɔɔ nē Abosiam bɔni yayami peemi. Enɛ o he tutuutu nē Maw Bi o ba a nē, konɛ nihi nē Abosiam tsu o, e ba kpata lɛ tsuo he mi. (1 Yohane 3:8). Lɔɔ he o nyɛɛ ba nyɛ he si ke hā Maw, nē nyɛɛ te si ke wo Abosiam, nē e maa tu nyɛ nya fo. Nyɛɛ he nyɛ ke su Maw he, nē e maa he lɛ ke su nyɛ he. Yayami peeli, nyɛ fo nyɛ dɛ! Nyɛ yi mi

enyc enyotseme, nyε tsake nyε tsui. (Yakobo 4:7,8).

Bene o ngε Womi ne o kane o, ne o ngε foni o hyεe o, kεke o ma nyε hyε mo nitsε o tsuimi. Ngmεe bλo mo hu ne Maw ne hyε o tsui omi, konε o na bene e mi ngε hā. Lé o tomi omε, koo je he huane, ejakaa Maw munyu o de wɔ ke; ke wa ke yayami ko be wa he o Lεe wa ngε wa he sisie ne anokuale o be wa mi. Se ke wa jaje wa he yayami omε ke hā Yawε Mau o, e maa ye e si wo mi o no ne e maa pee no ne wa tsui ngε hlae o ke ma ha wɔ: E maa ke wa he yayami omε maa pa wɔ ne e maa tsu wa he kluaa ke ma je wa niseni omε a mi." (1 Yohane 1:1-10).

Maw aloo Abosiam yeo o no. Yayami nyogue ji mo aloo Maw tsolo ji mo. Ke ji yayami ngε o no yee o, je ke je o mi, koo je he no; fo ke tse Maw mohu konε e ha o ye o he ke gu Yesu Kristo Muɔ mi, ejakaa e ba he yayami peelihi a yi wami, e ma puε Abosiam nine si wami nitsumi omε ngε wa no. Lε ji wa kρoł. O ngε Maw hetsomí kluuklou o hemi, ne e naa ne e le o yami ke o si dami ke o ni pepeehi tsuo né o laa a no omε, ke o yimi tomi omε ke o juemihī tsuo. O be nyεe ke no ko ma laa ngε Maw hemi, No ne bɔ tue o, ani e nui no lo? Aloo no ne e bɔ hengme o, e hyewe no lo? (Lala 94:9).

Yawε Maw hengme ngε je o tsuo he; nihi ne yeo Iε anokuale o, e wɔc me he wami. (2 Kronika 16:9).

E he ngε nomlo he be tsuaa be. E naa e ni peemi nihi tsuo. Dibili ko be ne nya tsá bɔ ne yayami peeli maa laa a he ngε mi né Maw be me nae. (Hiob 34:21,22).

Se Yesu Iε e le me tsuo pεpεεpε, Iε o he o, e ke e he fɔe a no. (Yahane 2:24).

Jehanε o, agbaa no ne a ngɔ e tomihi, ke e he yayamihi ngɔ pa Iε. Agbaa no ne Yawε né yayami ko ngε e he; no né sisi we no. (Lala 32:1-2).

FONI OM A SISI TSOC KEKLEKE FONI

Foni ne o tsoc wajalo aloo jemi no yayami peels ko tsui. Nyumu aloo yo ne omi akonchi nge le nom ne e tsakee we gble. No ne je omi mumih ke je ne omi akonchi ke yayamih ke yahomih a se dimihi ye e no. Ki ke omi nomi ne o tsui ji ahwihwe tutuutu, ne tsoc benes e pue o nge Yaweh hemi ne e naa le o ne ngmami o nge tsoc ne, kaa benes Yaweh nge hyee. E hengme ne tsoc hwes o tsoc e da temi kaa benes a ngama nge. (Abe 23:29-33). “Menaa naa no? Menaa haoo? Menaa ke nihi naa pe? Menaa naa pa nge e he yaka gu? Menaa hengmehi peeo tsutsuutsu kolukolu? Jamatsemji nihi ne a se keo nge wai numi he, nihi ne a ya kaa da slatosloto ne a futu mi hyeo! Koo hye wai, benes e tsoc paa, benes e hemi nge feu nge to omi, benes e bee miaa nge kuosi, ne e ko ba ka mo. Ke pi ja a, no ne maa nyee se ji o hemi tsuo maa hi mo tsae kaa no ne sino duotse le ko mo. O hengme maa hye yihi stotohi, ne o tsui maa hye ni yayamih.”

Nge yi o sisi o, o maa na nomi tsui ne Iohwehi slotohi ne tsoc yayami ke mumih slotohi ne nge nomi mi ne e hyi to. Tsui o ji wa nise nihi omi a to he. Yeremia de ke, Menaa maa le nomi adesa tsui mi? Ensi sisil ko be o, e hic o hu be tsá ba. (Yeremia 17:9).

Yesu nitsé hu de ke, No ne jec nomi mi o, Ii o nouu le bleo le. “Ejaka nomi tsui mi too ne juemi yayami ne omi jec: Nyumu ke yo yakayaka fiemi, jumi, no gbemi, gba puemi, heko, yi wu tso ni peemi, no sisimi, yahomi, ninye, no bie puemi, he no womi, kuasiah a sane yemi. Ni yaya ne omi tsuo o, nomi mimi je a jec, ne a bleo nomi.” (Mark 7:21-23).

1. BLEFOMI KLAKUM

Blefomi klakum ji Iohwe ko ne e he nge feu saminya, ke e tselihi ne nge munomuno o tsoc yayami ne ji hewomi. Lusifa,

1. YAYAMI PEELIHI A TSUI

e ji Maw la bɔfo kake nε e daa Maw hemi ke peeo nō tsuaa nō, se nge henɔ womi he je o, e gbee si nε e ba plɛ Maw henyɛlo. Yesata 14:9-17; Ezekiel 28:12-17).

He nō hwemi ke hewomi jéo e he kpo nge bɔɔ slɔtohi a nō. Ni ko mε wóo a he nō nge a ni namihi a mi, a nō lemi, a sika nε a nge, a bohi nε a ke dlaa a he, a wehi, Gahi, nguε ni, a he feu ke e ko mε hu kaa bɔnε ngmami o de nge Yesaya 3:16-24. Ni ko mε huhwε a he nō nge a tsε mε a japade nihi nε a si ha mε, sugbā, ke a he feuhi nε a ke tsɔɔ nε e pee we mε zo tete. Yawε Maw ke nihi nε woɔ a he nō o too ni; se nihi nε baa a he si o, Maw dlooo mε. (1 Peter 5:5). Maw sime nihi nε hweo a he nō. Henɔ wómi ke nō yaa hemi kpatami mi. Hewo, he tsɔɔmi, jemi bami yaya ke lakpa a, i sume (Abe 8:13). A mimi yemi hi, se mohu ye anɔkuale (Abe 16:18). Nō nε hweo e he nō o, e hemi kpataa; nε nō nε tsɔɔ e he o, e bɔɔ nya jéo e dε.

2. ALA ALOO GBE

Gbe aloo Ala daa si ke hā helo se dimi, gba puem, ajuama bɔmi, ke mu nitsumi He fεe he nε gbe maa ya a, e bleo e he. Nimli adesahi fuu nge jā. He fεe he nε a maa ya a, a diɔɔ yihi ke nyumuhi a se fiemi nε e sé, Gba puem ki ke ajuama bɔmi nge a se be fεe be he nε a yaa. Nihewi ke yiewihi nyε we a nya tsimi, nε yigbayihi ke huno mε hu ke yalɔyihi tete nge ajuama bɔɔe. Yihi ke yihi woɔ nε a ni se nīhi tekeo pe nimlihi akpe a bɔ, e hā Yesu fiemi o bami ke, nyagbe ligbi o maa tamɔ Sodom ke Gomora. Pi ni nε omε kεkε, se nihewihi ke yiewihi yaa nε a ya hiee foni nε e sé nε lɔɔ puεo mε ke yaa hemi kpatami mi. Kike omε a nimli nε omε be blɔnya nge Maw matsε yemi o mi kluaa. Maw de wo ke; Waa ke ajuama bɔli omε ko bɔ! Se mohu o waa sā wa he ke je a he kone wa pee kluuklou nge e hemi. Waa ke Yosef nε pee nō hyεmi nō, benε e nyɔmtse o yo o ya na lε ke bɔmi o nε e kua a (1 Moses 39), ke ni ko mε hu kaa nō hyεmi nō. Lɔɔ he o tuu ajuama bɔmi nya fo. Yayami tsuaa yayami nε nɔmłɔ pεeo, pi e nɔmłɔtsomi nε e nge, se ajuama bɔmi ji yayami nε nihi pεeo ke siɔ me nitsε mε a nɔmłɔtso. Ani nyε li kaa nya nɔmłɔtso o ji Yawε Maw

sôlemitsu o lo? ne mumi klouklou o hii mi ne loo Maw ke ha nyê. Nyê be ke ha nyê nitsé me nyê he se mohu o nyê nge ke ha Maw (1 Korinto 6:18,19); Loo he o no tsuaa no ne ma puue Maw sôlemitsu o, Maw ma puue le. Ejakaa Maw Sôlemitsu o nge klouklou, ne nyê nomlato omé ji sôlemitsu o ne. (1 Korinto 3:17).

3. KPOTOO

Kpotoo ji da tomi ke mu ni tsuo ne tsco jama yayami o he okadi kpotoo yeo no fees no; e kpa we no ko mi ne e yeo. No fees no ne e maa je kpo nge e hemi o bloo e niyeni ji loo ne. Jââ pe ne nimli adesahi ko me nge, ke da tolî ko me hu. A yeo no fees no ko ne e maa je kpo nge a hemi; Iohwe gbogboehi ne his gbe me jio, nihi ne a Sata ame jio, wó nya Iohwehi jio, a yeo le tsuo. Adesa nomlato o fo si ke ha Maw sôlemi we, loo he o e sé ne a ngo mu ni ko me ke puue mi ne a ke ble a he. Ni ko me kaa tabâ kpemi, taabe numi, aslá fumihi ke sikaleet numi, jama n omé ne see adesa muc mi ne e hââ e ke peo nihi ne e sé. Abosiam há a peo tabá mumi, ne Maw hewam pe ne ma nyê je nyumu aloo yo ke je ja ma yayami no ne o mi. Kaa bône ni ko me kua kaa a be sikaleeti nue ne loo ba kpata a jami hé o, ni ko me hu ngo ke gbeo jami o he gue. Yiewihi ke nôkotomahi po, dâ ne nya wa numi ke da tomi si we a tsui kaa a ma kpá, Dâtolo ko be nyê maa se Maw matsé yemi o mi. Kaa bône bofo Paolo de o; kaa nyê ji Maw sôlemitsu o ne mumi klouklou hii si nge mi! Loo he o ke no ko puue Maw sôlemitsu o, Maw ma kpata ja ma tsé o hemi. (1 Korinto 3:16,17; 6:18,19). Yawe Maw sume no ne yeo no basâbasa. Wa yeo no be ne pee ne wa he ne ka si; se mohu wa hisi kaa wa maa ye no. No ne huu nge le yeo naa tsui ke yeo ne e to, se no halo tue gblee. No yelb be nae ne e maa to, ne e bua hu be jœ. Nge mla womi momo o mi o tsco kaa da tolô tsuaa da tolô o a fiaa le te ne e gbó. (5 Moses 21:18-21).

“Dâ deli, ke jiklootsemé ma ye ohia; nihi ne deo kôneé be tsuaa be o ma bu bo gbagbe.” (Abe 23:21). Kai nyumu niatse o ne dâ nu le nyogue o ke e ni pepee ko me ne sé o,

benɛ e gbo ɔ e nge nɔ nae ngs abosiam la glegleegle ɔ mi ke he Saami. Da tɔmi ji yayami ko né e he wa kaa a maa wo nɔ tā tete. Yawɛ Maw de wɔ nge ngmami ɔmi veveeve ke, dā tɔlɔ ko be nyɛe maa sɛ Maw matgse yemi ɔmi. Biɛ pi ni, e ji dā nɛ tsakaa adesa juɛmi nɛ e kpataa e nane hunɔ. Lɔɔ he ɔ kuasia lɛ nuu dā. Datɔlɔ nyɛ plɛɔ basabasa pee lɔ ke a wiye lɔ nɛ e gbeɛɔ nɔmlɔ tete, nɛ ke pi da he ɔ a be jaa pee. Ejakaa datɔmi babao ɔ haa nɛ nɔ kpāā ngmla boboobo nge kuasiами. Biɛlɔ lɛ nuu dā. (Abe 20:1).

Nihi nɛ hooɔ da a ke nihi juua tsuo klua yeɔ fɔ nge Yawɛ hɛmi kaa e nuliomɛ kɛ. Ejakaa Maw de nge ngmami ɔ mi ke, Musu tloo nyɛ! Nyɛ nihi nɛ nyɛ peeo kā nge da tɔmi he! Ke e su dā nɛ nya wa futumi nɔ ɔ, keke ye he mi wa nyɛ (Yesaya 5:22). Ngmami ɔ hu ke, Musu tloo mo nɛ o ma há o nyɛmi da nɛ e nu nɛ e pee tɔletɔle ke pue e hɛmi si yaka gu (Habakuk 2:15). Nyɛ ko ha nɛ a laka nyɛ nge da numi hé. Ani nyɛ li kaa yayami peelihi be blɔ nya ko kluaa nge Maw Matsɛ yemi ɔmi. Nyɛ ko sisi nyɛ he! Yaholi, aloo amaga jalihi, loo gbapuelhi loo nyumuhi ke yíhi sɔuu nɛ ke a sibi peeo yakayaka ni, loo julih, loo hetsulih loo dā tɔlihi, loo nihi a bié puelih, loo ojo tsualihi a nine be Maw Matsɛ yemi ɔ nɔ sue kɔkɔɔkɔ. (1 Korinto 6:9,10).

Yayamihi nɛ nge wa nɔmlɔtso ɔ mi ɔ sɛ wɔ. E ko mɛ ji: gbapuemmi, mu nitsumihi, yahomi, amaga jali, kunya tsumi, ninnyɛ, pɛ, hunga jemi, mi mi la womi, ngmla kpami, nya nyɛmi, hɛkɔ, dā demi, fiɛmi yakayak ke ni yayami peemi, nihi nɛ nge kaa ki ke nɛ ɔ, a nine be Maw Matsɛ yemi ɔ nɔ sue, (Gal. 5:19-21).

Nyɛ ko tɔ dā, ejakaa e ke sakasaka peemi lɛ baa. Muhu ɔ, nyɛ ha nɛ mumi ɔ nɛ hi nyɛ. (Efeso 5:18). Nihi nɛ kuma nge mɛ yeeɔ, Yesu Wala nyu vu ɔ nge nyɛ kpee ke: “ke ji kuma nge nɔ ko yeeɔ, hā nɔɔ nɛ ba ye ngo nɛ e ba nu wala nyu ɔ yaka gu nɛ juu be he.” (Yohane 7:37-38). Huui! nyɛ nihi tsuo nɛ kuma nge nyɛ yeeɔ, nyɛs ba nyu ɔ he, nɛ nihi nɛ be sika hu, nyɛs ba nya ba hé nɛ nyɛs nu. Nyɛs ba nyɛ ba he wai ke nyɔnyu se pi sika loo nɔ ko

nya. Mini he je ne nyε he o nihi ke sika ne senami be he o ne pi aboloo o, nyεε ke nyε sika he o níhi ne senami be he. (Yesaya 55:1,2). "Se no ne maa nu nyu ne imi ma ha le o, kuma be le yee hu gblegbleegble. Ejakaa nyu ne ma ha le o ma ple nyu hεngme ne baa nyu ne haa no wami ke yaa neneene ngε e mi." (Yohane 4:14).

4. AHLU

Ahlu ji lohwe ko ne ngε bleoo, yoo ne e ji hejόtsε, no sisi nyεεmi ke hiami mumi he okadi. Atuā tsomi o, e ji yayami; e ngε kaa klaami, ne tue wami hu ngε kaa wɔjami. (1 Sam. 15:23).

Hejόtsε ne sume nitsumi o ngε le nitsε e he awi yee. Nō hiaa hejόtsε hluu ke ya si o e gbo o, ejakaa e sume ne e ke e nīne tsu ni. Nō ne peeo nō ne da a, e haa no nō, ne e nyé no nō he; Se yiwutsotsε lees dad ne o, e he ngε nō no koe. (Abe 21:25,26). Yoshua de ke, Nyε ko hi si ngε hyie mi ne o yaka gu, nyε ya tua me! Wa ya hyε zugba a, ne e hi saminya. Anε nyε maa hi si gu, ne nyε be no ko pee ngε he lo? Nyεε ya ne nyε ya ngo zugba a nouu! (Judg. 18:9). Nō ne peeo hejό ke amim o náá kahi sloto. E yaa ya juo mohu pe bɔnε e ma tsu ni, ne jumih i ke le yaa no gbemi yayami peemih i mi. Hejό mumi ke kemi suami ni peemi ha we ne e sɔllee, ne e kane we Maw munyu o alóó Solemi ya mi. Hejό tsio no nya ke jee ngmami o mi yami o he, ne lɔo mi wa naa neneene wami ngε mi. Yesu ke, Nyεε bɔ mɔde ne nyεε se agbo tokofii o mi. (Luka 13:24). Nō sisi nyεε mi o e ji hiam mumi ke ju, ne nyagbe o e ke no yaa hemi kpatami mi. Nɔmlɔ adesa, tsu ni ne o kpa jumi. Ejakaa Yesu ke, nyε hlá ne nyε maa na (Matio 7:8). Hiowе matsε yemi o na nō wawεε nitsε; ne yiwutsotsεmε hlaa kaa a maa ngo pani nya. (Matio 11:12). Ke Maw ke mo tu munyu ne o ke o tsui há le mue ne ne o nouu o, le je o abosiam jeo e he kpo oya, ne e ba tsio o tue, ne e de o mo ke tsεε ke to be kpá lolo, o tsεε to be ke yaa be ko no, ke je jeha ke ya si o jeha, hluu ke ya si o gben o tete ne ma ba ná mo tlukaa, ne ngε gbeje hu o, Maw ma de mo ke i li mo, le je o, o ne yiwami hemi o, ne o be Kristo mi hu. Loo

he nε Maw ke: "Muε nε ɔ ke nyε nu e he ɔ, nyε ko lúaá nyε tsui." (Heb. 3:7,8). Nɔ e nyε mε le a ke a he ha we yiwa nami ɔ nε a gboɔ ngε mumí mi be mi nε ligbi yayami ɔ ba a? Huɔ je na nε ɔ pi o nɔ.

Ahlu ɔ, ni ko mε kε e semi toto ɔ ya preeɔ tsupá nε a kε a he fɔɔ nɔ bemi nε e sa kaa a kε a hè fɔ Yawε nɔ ɔ. Benε a be he wami aloo hio ba fia le aloo sane ko ná le ɔ, a kε he ya fɔɔ wɔjalo, aloo té nɔ, tso nɔ, klamɔhi kε lohwehi a kwε kikamihι nε wɔjalihι aloo tsupā tse mε kε ba a nɔ muhu pe bɔne a kε a hé maa fɔ Yawε Maw a kpɔlo ɔ nɔ ko hā hialɔ ko blɔ, ejakaa Yawε wo si kaa, yo tsuaa yo nε e ma tsu kunya a, a gbe le. Nyεε kε nyε he fɔ Yawε Maw ɔ nɔ, nε le nε e ma ye kε bua nyε. Yawε le tsɔɔ nɔ blɔ nε sa nε e nyεε nɔ. Nε ke o pee saminya a, e naa o he bua jɔmi. (Lala 37:23). Nɔ ko nge nε be he wami lo? Ja ma tse ɔ e kε e he ya há asafo nikɔtɔma a mε a maa sɔle kε hemi kε yemi ha le nε a maa pɔ le nu nge nyɔmtse ɔ biemι. Nε nge hemi kε yemi nya a hio ɔ maa jɔ. Nε nyɔmtse ɔ ma kpɔ le kε ba wami, nε a kε e he yayami ɔ maa pa le. Loo he ɔ, nyεε ja je nyε he yayami ɔmε ha nyε sibi, nε nyε sɔle hā nyε sibi nε nyε hio ɔmε maa jɔ. (Yakobo 5:14-16). Yawε Maw wo Israe bi ɔmε si ke, a sa a bi mε nge bɔ sami la te ɔ nɔ, nε jehane ɔ hu nyε ti nɔ ko ko kla, e ko pee nyakpε ni, e ko nu wó, e ko tsu kunya, e ko fi kable, e ko tse kpade, nε e ko bi ni hub. Yawε o Maw ɔ sume nihi nε tsuɔ nihi nε a hie nε ɔ; Iɔ he ɔ, e nge je ma ma a mε ffee ke je zugba a nɔ nge blɔ nɔ ɔ nε, (5 Moses 18:10-12). Se ni nε ɔmε lεe a be mε blɔ hae nε a se ma a mi: gbe ɔmε, nyuali ɔmε, nihi nε fies yo ke nyumu yakayaka fiemι ɔ, nɔmlo gbeli ɔmε, amaga jali ɔmε, ke nihi nε suɔ lakpa yemi ɔ. (Kpojemι 22:15).

Nyε ko ya bi ni nge klaali, kε kunya yeli a ngo: ke nyε pee ja a, nyε ma ble nyε he. Imi ji Yawε, nyε Maw ɔ nε. (3 Moses 19:31). Se ni komε de nyε ke nya ya bi ni nge klaali, kε ni peeli nε kpaan nyagbā, nε a tuo gugwɔ mi gbi ɔ a ngo. A ma de ke, "E pee we nɔ ko; e sa kaa a ya bi nī nge mumihι a ngo, nε a nu nɔ ko kɔɔ hɛngmengmletsεmε

a he ke je kpadehi a ngo." Ke a de nyε ja a, nyε he nō ke, Nyεε bu nō nε Yawε nge nyε tscoε c tue! Nyε ko bu ni peeli tue. Nihi nε a deo nyε c, a be se nami. (Yesaya 8:19,20).

Bɔnε o nge womi nε c kane c, kεkε Yawε Maw kε mo nge munyu tue, kaa o kpale kε je o yayami cme a se nε o kε o he nε hā lε, se lε be c mi tsuo c, ahlu Subai mumi c nε nge o mi c nge mo dee ke kpa, koo plee o he, kεkε c e kε gbeye mumi maa wo o tsuimi. Nε o ma de ke, Muε nε c kε i ba pee kristofono klouu c nεε, kε ye hwε me, ye weku, aloo mami bi cme ma de nge ye he kεε? Kε e maa ba lε kεε ke i piεε we huε me cme ke ya dohehi, aloo kpehe cme ke je nε c mi akonc ni cme a se nyεε mi c? Benε e sa kaa o bu Maw munyu c tue mohu c, o yaa bu abosiam tue mohu kεkε o sisi o he. Kε o nge nō yae nge e nε c pree, o ma ná tsui wami kaa ahlu nō c. Kε o nuc Maw munyu c, ko ha nε abosiam nε sisi mo. Loo he c, akεnε helo kε muɔ ji bime cme c, lε hu e pee helo kε muɔ. E pee e nε c, konε kε gu e gbenɔ mi c, e kpata Abosiam, nō nε hεε gbenɔ he wami c hεmi. Kεkε c, e ma ha nihi nε a wami be tsuo a nge gbenɔ gbeye yee, nε a pee yoyooyo kaa nyɔgueshi c maa ye a he. (Heb. 2:14,15). Kε o nge nō yae nge e nε c pree, tsui wami kaa ahlu nō c o ma ná.

5. NGATSE

Ngatse ji lohwe muɔ hla lɔ ko nε e he nge gbeye. E daa si kε ha abofu, tsui wami, kε mi mi la womi yayami kε hé tsu, migbami kε nō nε e sé peemi komε. Ki kε cme a nō nε cme tsuo nge nɔmlo adesa tsui mi, nε be fuu mi c e kε me yaa nō gbemi mi. Nō tsuaa nō nε e mi mi fuɔ nε e tsui woɔ la kplakpla a nyεε tsuɔ yiutso ni babao. Ninε, gbiεmi, nō gbemi ji nō nε e sé kaa a deo nge o he. E suu be nε ni ko me kε a he woɔ haomi ko me a mi nε e hí. E sa kaa o kε a tsui há, nε o ja je kε ha Yesu nε lε nε ma je mo kε je mi. O mi mi ko fu hu; koo ye o tsui hu. Ní nε cme haa nε nō pree yayami. (Lala 37:8). Mi mi la puεc nō wa wee nitsε, nε mukli mi fumi hu nō pe, se hunga jemi

Ies e no nya hi dami. (Abe 27:4). "Hyε ne o mi mi ko fu mlamlamlaamla, ejakaa kuasia Ie ngɔ̄ nō ke to o e tsui mi." (Eccl. 7:9). Se jehane Ies nyε kpa ni ne omε tsuo: mi mi la, mi mi fumi, ke yiutso ni peemi. Nyε ko gbe no he gue, ne munyu yaya ko kó je nyε nya. (Col. 3:8).

Ni ko me dii se ne a ya nuo dā ne nya wa ke wo o a he hewami ne a ke ya preec nō ne e sé, se a nge kaa wai tso ne woɔ yibli ne duɔ ne gbee nō, aloo wai ne a wo mi sinó duɔ. (5 Moses 32:33). Awi yemi ji nō ne yayami peeli a bua jɔ̄ he sa mi nya nge a tsui mi, sé Maw ji nō ne gblaayayami peeli a tue. Yesu ke, suo o nyεmi kaa bɔ̄ne o suo mo nitsε o he o. (Marko 12:31). Jehane o hu, o suo o he nyε Ie (Matio 5:44). Maw wo wɔ si ke, e ke wa he tomi omε maa ke wɔ, kέ ji kaa wɔ hu waa ke kee nihi ne tɔ̄ wa nō o (Matio 6:12). Ninye ke nō sisimihi o Maw nyεc, e nyεc klaa. Juεmi yayami ke muɔ puεmi, tsui la womi ke tā hwumi nge adesa tsui mi, he kpikpitii peemi nge nyumuhi a mi, ne hunga jemi hu nge yihi a tsui mi daa! Ke o he nē hā Kristo ke o tsui tsuo ne o ma ná he jɔ̄mi.

6. SIN

Sinɔ ne o ji Iohwe ko ne e he nge feo saminya, ne e hemi tsó keikei, ne Ie ne e laka Adam ke Hawa ke puε a ke Maw a kake peemi ke a hwe bɔ̄mi o ne. Né e na benε Maw suo Adam ke Hawa né e ngɔ je o tsuo ke wo a de ne a hie nō he je o, e je sisi ngɔ hunga jemi. E ngɔ hunga ke hé tsu puε nɔ̄mlo ke Maw a kpεti. Ja amε hunga ke hetsu yayami há we ne je o yaa nō, ne ngé o tsui mi o, ke a na kaa nō ko nge nō yae o, keke ninye se a tsui mi. Hunga jemi ne o puεc bua jɔ̄mi nge ni komε a kpεti. Hunga jemi seε adesa tsui mi ne e tuo munyu yayami ke puεc bua jɔ̄mi ne nge nyεmi me a kpεti, ne e ke nō gbemi po baa. E ne o hu ji nyagbami titri ne baa nge gba sihimi mi. Ke nyumu nge hunga jee o, e mi mi fuɔ wawεe nitsε. Jame a be o, ke e yaa ye e he lue o, e nē mɔ̄bo. (Abe 6:34). Hunga a e ko me baa nge jua yemi mi, ke o nyεmi nge nae o, keke a bufu se o tsui mi ke ma kpata e hemi ke e pee mo

sane. Hunga jemi o komé baa nge kristofolihi a kpeti, osófohi aloo fielihi be tue mi jomi nge Maw munyu o he ne tsco kaa tsolihi ji me nge Yawé Maw hemi. E sa kaa Maw suomí o hyi wa tsui mi babao. He ke no fomi ne o ha we ne zo gbeo wo, ejakaa ke gu Mumi kluklou o ne Maw ha wo o no o, Maw ha wa tsui hyi to ke e suomí o. (Rom. 5:5). Ke o nge hunga jeo, o Maw nitsumi o tsuo maa pee yaka.

7. CONCAO

Ovono ji lohwe ko ne e yeo sigba zu, ne e daa si ke há yayami ne ji adifudetse ke sika hétsu ne ji yayami tsua yayami a sisi poku. (1 Tim. 6:10). Ovono ko nge Congo sigba ko no ne e nyé yeo tatu hlou ke ya si o be ne e mi mi hió ne e pees keke e pee e gbeno. Adifudetse sume kaa e maa peen e demi ke há o hiatse aloo no ne e nge le hiae, se mohu kaa e bua maa jo je ne omi no tsua no he. Yesu nitsé de ke, "Nyé ko to juetli ha nyé he nge je o mi he ne woyewoye, ke kanale pué ni, ne julili juo nge. Se mohu nyé to juetli ha nyé he nge hiówe, he ne woyewoye, ke kanale pué we ní nge, ne julili hu ju we nge o. Ejakaa he ne o juetli nge o, leje o tsui hu maa hi. Achan ke e weku o tsuo laa a kla a ejakaa a hé tsu sika hió ke sikitsu ke bo he. (Yosua 7). Yuda, Yesu kaselo o kake di sika suomí se ne e ke tsco e nyomtse o se bla ne e laa e kla ejakaa e suó sika pe Yesu. Pi sika ne peeo yayami, aloo sikatsu, se mohu sika suomí ne nge adesa tsuimi o. Nyumuhi ke yihi akpe abo dió sika suomí se ne a bofu baa nge weku sihimi mi nge tsatsa fiami ke osiki fomi ne a ke a lohwehi daa nya keke e peeo weku gbemi. Aní pepée nge sika suomí he o tsesé me ka yaa jumi ke no gbemi mi. Ni komé hu peeo kake nge sika suomí ke adifude nitsumi he, ne a ke fió o hiatse me a no nge jami hehi pe bóna a ke ma já Maw mohu. Ne lóo ne Yohane de de Yesu ke, "Tsólo, wa na no ko ne e ke o bie nge Mumi yayami hiae." (Marko 9:38). Yesu de ke, Nyé hyé saminya, ne nyé he ko kó no ko no ko no; ejakaa pi ni babauu ne adesa na a mi ne e wami nge." (Luka 12:15). Nyumu ko he sane bami ki ke ne o: Nyumu niatsé ko zugba ba ní babauu. Keke ne e bóni susumi nge e yi mi ke, I be he ko ne i ke ye ngmá mi ní

ne ɔme tsuo maa to. Ke ma pee kee? 'Keke ne e de ke, Nó ne ma pee ji ne o ne. Ma ku ye gba ame ngo pue si, ne ma ma nguanguahi, ne ma to blefo, ke ni kraphi nge leje ɔme. Keke o, ma de ye kla a ke, o he nge ni loo! O nge ni babauu ne a ngo to ha mo jehahi fuu. Fiɛ o yi no bœ! Ye ni, ne o nu ni, ne o na bua jɔmi! Se Maw de Ie ke kuasia! Nyɔ ne o mi nɔuu i nge o wami o hee nge o de. Læs níhi ne o bua nya ngo to o, menɔ nihi ne a maa pee?' No ne buaa níhi a nya ke haa e he, se pi niatsɛ nge Maw níhi a mi o, nò ne baa e no ji ne o ne. (Luka 12:16-21). Minɔ se nɔmɔla naa, ke e nine su je o tsuo no, ne e hemi kpata a? (Marko 8:36). Lɔɔ he o, i nge nyɛ dee ke, nyɛ ko ha ne nò ne nyɛ maa ye, aloo tade ne nyɛ maa wo he susumi ne hao nyɛ. Nyɛ hla Maw matse yemi o mohu, ne a maa ni ne ɔme tsuo ngo piɛ he ha nyɛ. He ne nyɛ juetli nge o leje o nyɛ tsui hu maa hi. (Luka 12:22-34).

8. ABOSIAM

Abosiam ji lakpatse ɔme ke no sisi lihi a matsɛ, Ie ji no ne ke wo wo yayami, ne Ie ji no ne hewami nge e de nge tsui o mi. Yesu de ke, Nyɛ tse ne fɔ nyɛ ji Abosiam; ne nyɛ suo kaa nyɛ maa pee e Suɔmi nya ni. Ke je sisije o, no gbelo ji Ie, ne e ke anɔkuale yi gblegbleegbe, ejakaa anɔkuale be e mi. Ke e ye lakpa a, e tsɔɔ bɔ ne e su nge, ejakaa lakpatse kpanaku ji Ie. (Yohane 8:44). Lakpa wa yo yemi ne e hi o nge kaa lakpa ngua. Lakpa a ko me nge ne a tuɔ ne a ngmaa, ne a tsuo nya ni. Osato tse o ko me yeɔ lakpa ke tsɔɔ a he ne a ye no hu no. Maw be nyee maa ye lakpa - tete po hu kristofono wa nge he ke no fɔmi kaa ene o ma ha wo neneene wami. Maw ne yi lakpa a wo si kaa e ma ha wo neneene wami ne o ko be ne a nā we ne a bɔ nò ko nò ko. (Tito 1:2). Lɔ o he o, ke wa de ke waa ke Ie nge huɛ bœ, se kɛ wa nge diblili o mì o, wa nge lakpa yee; munyu ne jɛɔ wa nya, ke wa ni peemi tsuo anɔkuale be mi. (1 Yohane 1:6). Se ni ne ɔme læs a be me blɔ hae ne a se ma a mi: gbe ɔme, nyuali ɔme, nihi ne fiɛɔ yo ke nyumu yakayaka fiɛmi o, nɔmɔla gbeli ɔme, amaga jali ɔme, ke nihi ne suo lakpa yemi. (Krojemi 22:15). Maw sume lakpa odase yemi ke si o nyemí. (Abe 6:19).

9. DODOE

Dodox daa si ke hā nimli adesahi a tsuimi laa mi sanihi. Se yayami, ke mu ni, ke subai yayami, ke ni yayami ko me a he he je o, a tsuimih pee tuu ke dibli. Maw mumi o deo paa ke, nyagbe ligbi omē a mi o, ni komē ma kua Kristo, no nē a he ye o, ne a ma ya nyēs mumi yayamihi mohu a se; a maa bu lakpa munyuhi, ke tsōomi yayamihi tue. A maa pee a he lakpatsemē, ke no sisili ne a he nile gbo pēsēpēsē. Loo he o, nyē hā ne waa ngō tsui ne mi tsō, ke hemi ke yemi ne pi si ke he wō ke su Maw he. Nyē hā a tsu wa tsui he bō ne wa he nile be wō fō bue, ne waa pee kaa nihi ne a ke nyu ne mi tsō heii du a he. (Heb. 10:22).

10. HĒNGMĒ

Maw hēngmē nge nōmō adesa tsuimi nihi ne e nge pees tsuo hyē. Nō ko nō ko be ne Maw hēngmē ne tsō kaa la lile o né nge tsuimi. Maw leo nōmō adesahi a juemē, ke a yimi tomihi, ke nihi nge tsuimihi tsuo. Dibli mi nihi né o maa pee jio, nihi nge kōkōomi jio, nihi nge pumi jio, aloo bō fēs bō ne e ji o Maw naa le tsuo.

11. LALILEHI

Lalile o ne bōle tsui o he o tsō Maw somi ne bōle yayami peels tsui he. Ejakaa e sume kaa yayami peels ne gbo, sé kaa e maa kpale nge e yayami o ke e niseni omē a se. Nō ne nyōmtse o wo si ke e maa pee o, pi tsle ne e nge toe nge he kaa bōne ni komē nge susue o; e tsui si ke ke e nge toe ha nyē (2 Pet. 3:9). Yesu ba ne e ba hé yayami peeli a yiwami hemi. I nge nyē dee ke, jā nōuu bua jōmi maa ba hiōwe, ke yayami peels kake tsake e tsui (Luka 15:7). Jehane o, la lile tsōwi tsōwi o tsō Maw tobi o muc ne wo jeo yayami o ke yaa a. (Yohane 1:29).

12. BŪFĀ

Bōfo o tsō Maw munyu. Maw nge hlae ne e ke nihi ne a lakaa me ne a tlo yayami tlomi ne e mi jii, konē a kpale ke je a yayami bōc me a no, bōne pee ne e ma nyē se a tsuimi.

13. LAHWË

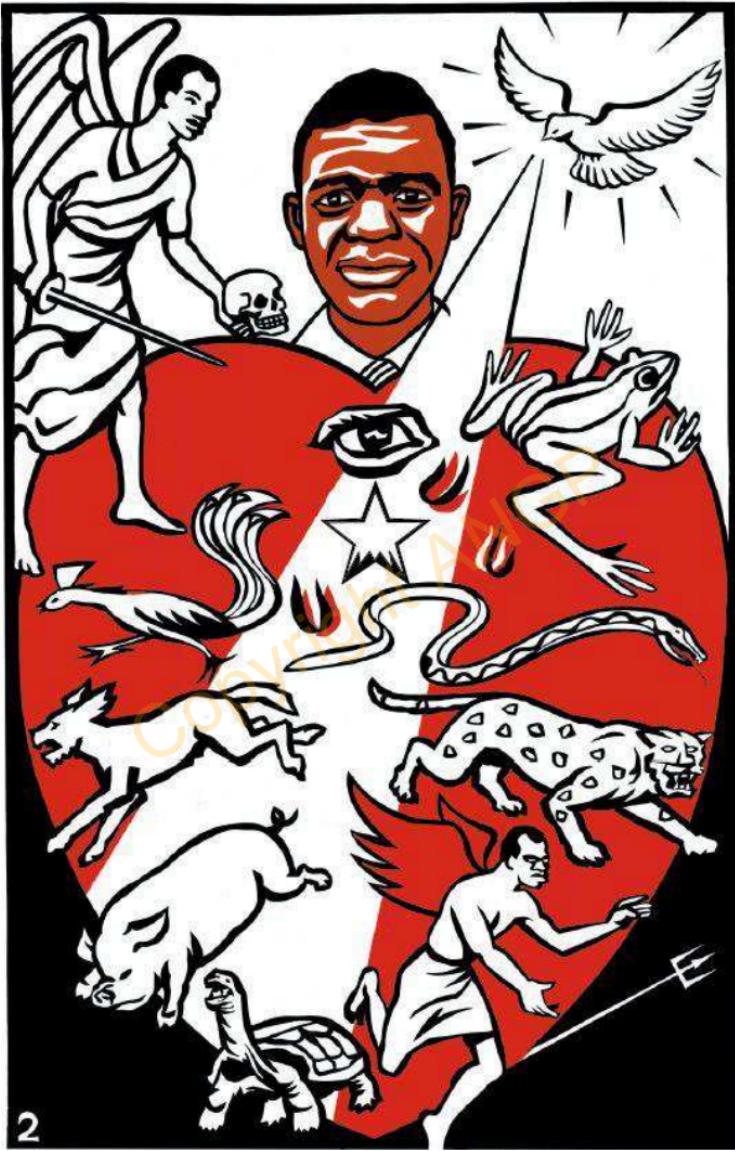
Lahwe ji mumi kluuklou o okadí, mumi ne jeo Maw anókuale o kpo, nò ne e da ke nò ne e dé tsuo, ke Maw kojomihì (Yohane 15:26). Mumi o nge tsui o se o tgsow kaa e sume mu ni aloo he ne yayami nge, Icc he o e nge nòmlò tsui o se.

Tsui foni ne o nge kaa mohu o nò o ké, ne nge foe ke nge nyomtse o tsœe, bli o tsuimi ke Ie. Nyè he nyomtse Yesu Kristo o nò ne nyèye, ne a ma he o ke o we o tsuo klaa yiwami (Bøfo 16:31). Maw nge mo hlae, ee, e wo si ke, e ma tsake o tsui, ne e ma hā mo tsui he ke juemí he (Ezek. 11:19). A tsow e ne o sisi nge foni enyone o mi.

FONI NE JI ENYONE

Foni ne o tsow nò ko ne je sisi nge e juemí se kpalee ke nge Maw se bø hlae. Bøfo o nge ke ha Maw munyu o, ne he nge, ne nge hewami, ne nyami ba pe klaate hie ke muo. E poɔ bø ke yaa he ne kla a ke mumi o kpee nge ne gbaa a mi, ke ya ya siɔ kroji nya ame, ke wumi zoɔ omé a mi. E kojo o adesa nihi ne e poɔ ke munyu tutuihi ne nge tsui o mi o." (Heb. 4:12). Maw munyu o nge mo dee ke, yayami he hiowomi ji gbènɔ (Rom. 6:23), ne e foɔ si kaa gbe nge ha nò fee nò se Iɔ o se o kojomi (Heb. 9:27). Jehanè o bø he foɔ si ha yayami peelihi, ke nihi ne he we Maw munyu o yi o ke folihi, nihi ne preeɔ nihi ne a hiee, nòmlò gbèli, yaholi, nyuali, amaga jàli, ke lakpatse me tsuo Iee, he ne foɔ si ha me ji la taku o ne nge tsow gegege o mi. Lo o ji gbènɔ enyone o ne." (Rev. 21:8).

Ngé bøfo o nine kake o mi o hu, o maa na yi koklodo. Enè o tsow kaa yayami peeli o gbènɔ a ma gbo. Wa nòmlòtsò o ne wa bua jɔɔ he, bohi ne waa ke dlaa, ke sike ke he dlami ne o haa le ni ne o bua jɔɔ he o tsuo ma gbo ne e maa sá, ne gogohi ma kpata o nòmlò tso o bemi ne okla a ke mumi maa hi si ke yaa neneene, ne wò tsuo ma ya pue nge Kristo hemi, ne a kojo wo. (2 Korinto 5:10).

2

2. HE KUAMI Kε JE YAYAMI MI

Foni enyone wa naa kaa yayami peels o je sisi nge Maw munyu o nue ne e bli e tsuimi ke ha Maw Suomi o ne nge kpojee o. Mumi klouklou o je sisi nge kree nge dibli ke yayami tsui o mi. Maw la a ba se tsui o mi o ne dibli ni omes fiee. Ke Maw la a ba se tsui o mi o e sa kaa dibli ni omes ne ho. Lohwehi sloto ne ji yayami o sa kaa a jemi. Jehané mo ne o nge womi ne o kanee o, ha ne Yesu Kristo ne ji jeo la a ba se o tsuimi ne dibli nihi ke a wi yemihi o sa kaa a si tsui o kaa bōne o nge hyee o. Yesu ke, imi ji jeo la a ne. No tsuaa no ne maa nyees ye se o, e naa la a ne haa no wami o; ne e be diblili o mi nyee hu gblegbleegble. (Yohane 8:12). Mo nitsé o hewami, ke o juemí, aloo no kpá ko juemí ko be nyee ma je kiké omes dibli ni yayami ne o nge o tsuimi. Yesu ji dalo klouklou o ne. Bené e Sólemi we o nge Yelusalemi o, e ya fie nihi ne nge na juae, tohi ke lahwehi nge le jec o ne e tse ni juali omes okplo omes ke pue si. Ne e de ke: Maw ke ye Sólemi we o a ma tse mi nge, se nyees lëe nyee ngó pee ojo tsuami hé (Matio 21:13). Nyee tsui omi ji Maw we ke e Sólemitsu. E nge hlae ne e ma ba himi, ne e maa pee lë klouklou, ne e ma himi obó ke la, suomí ke buajomi. Pi yayami pamí he pé ne Yesu ba nge, se e ba kone e ba kpó wó ke je yayami nyogues o mi koné wa nā tuemi jomí. Lò o he o, ke Bi o ha nyee ye nyee he o, nyee maa ye nyee he niine. (Yohane 8:36).

FONI NE JI ETÉ

Foni ne o tsco bōne yayami peels tsake e tsui hā. E ne o tsco bené e na e yayami o, bené e pā lë hā no ngé e hec a seo Yesu. Ke e hié seomí tso o, ke bené bōfo o ne ji Maw munyu o tsco lë hā a, e hā ne e tsui hao wawéé. Yawé Maw Suomi ne Yesu Kristo ba je kpo o há ne e tsake e tsui, titri o e kai kaa Maw Tobi o ba je yayami kpetekple nyee o nge e no, ne e kpale ngó e he ngó hā ne e ba gbo nge seomí tso o no. Ke e hye bōne a ke miotsó pées bu e yi, bené a ke pléko bi ká e nine ke e nane ke wo seumi tso o no o, pee nō kō ne e hao yayami peels o tsui.

Bōne e nge Maw munyu o kanee o e naa bené e ta mo

3

C IUS E TSAKE E CN.

há kaa ahwiwé, e naa nge e mi babaoo kaa e kpale nge Yawe Maw e bɔ́lá c se ne e gbotue nge mla a nó. Ené c hao e tsui ne e pee lè awrého, bené e ngmés e tsui he ha Maw ké ya fomi he je c Nyomtsé Yesu hé lè ké su e he. Maw suomi ke tuemi jomí c se e tsuimi ne e kai kaa wa nyomtsé Yesu, ne ji bi c muá c tsu he ke je yayami tsuo mi (1 Yohane 1:7). Maw, bɔ́á tsui ne he tsó ha mi; ngóó mumi ne yé mo anókuale ké wo ye mi. (Lala 51:10). Jehané c hu Maw munyu c ke, I bua jé c níhi ne baa a he si ne a tsake c, níhi yé mo gbeye ne a yé ye mla amé a nó. (Yesaya 66:2). Mumi klóuklóu c je Kristo Yesu munyu c pefee ké ha lè, wlua mo ye bi! A ké o he yayami omé pa mo. (Matio 9:2). Ké e nge sseumitsó c nó hyéé, bené muá c nge si kplee nge Yesu he ké je sseomitsó c nó c, e hé ye kaa e he ne nó ne c nge mi bae ja, e nge nae nge e mi kaa a he e yayami tlomi c nge e nó. Yesu sé nó nami nge wa he; Ejakaa a plá lè nge wa he yayami omé a he, ne a fiá lè níhi nge wa nó tómi omé a he, ne e he pa amé c a ké tsa wó. (Yesaya 53). Yesu tlo wa tue gbla mi omé tsuo.

Mumi klóuklóu ké Maw suomi c ba nge matsé yee nge yayami peels tsuimi. Kaa bɔ́né e he nyomtsé Yesu nó ye c, e na nge e mi kaa a ké e he yayami omé pa lè, lóó he je c e ma nó mi nge e tsuimi kaa Yesu Kristo muá c, Maw bi c muá c tsu e he ké je yayami omé a mi (1 John 1:7). Jehané c hu e he ye kaa ké o ngo Yesu, aloo nó tsuua nó ne ma he Yesu maa ye c e be gboé, se mohu e ma ná neneene wami (John 3:16). Nge Yesu Kristo gbenó ne e gbo nge sseumitsó c nó he jeo wa ná he yemi, tsóó kaa a ké wa he tómi omé pa wó. (Eph. 1:7). Yayami peels c ni tsutsui ké nómá tso c ni peemi ni komé c tsake ké ba Maw nitsumi c he a gbo ké sá mó mi babaoo, ejakaa lè ne e suá wó kekle (1 John 4:19). Nó ne e ké maa suá je c ké e mi níhi c, e sa kaa e suá Maw mohu ké e nine nya nitsumi omé.

Ké o hyé foni c, o naa kaa lohwehi ne ji yayami omé tsuo je tsui omi, mohu c abosiam sume kaa e ma si e we momo c mi, e nge bló hyé kaa e maa na bló ké kpale se mi e

ko hu. Loo he ne wa nyomtse Yesu wo wo si ke waa huoo ne waa sole; ne waa tsi abosiam blo ne e maa tu wa nya fo. (James 4:7).

FONI NE JI EWI

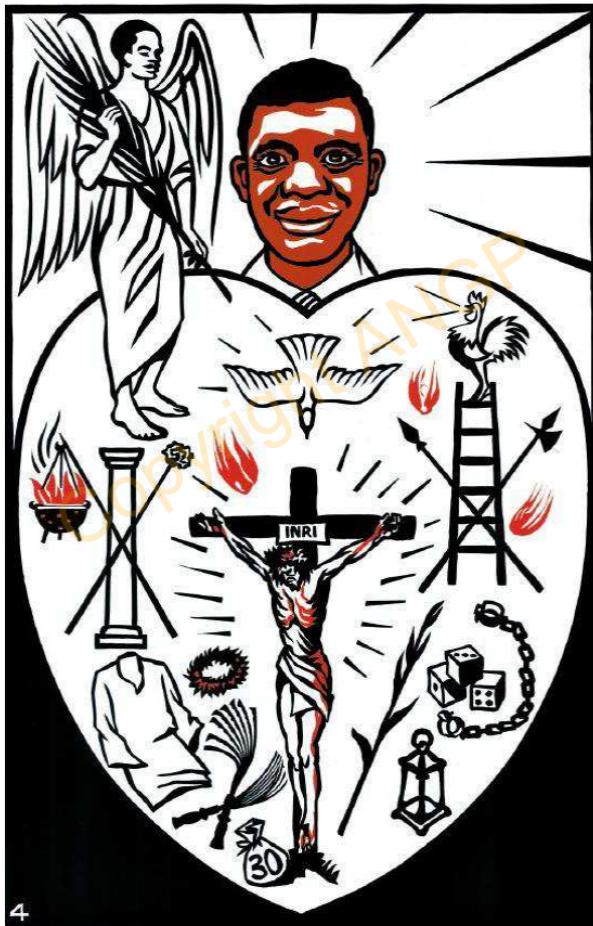
Foni ne o nge wo dee bōne kristofono ne e ná tuemi jomi ke neneene yiwanami o ke gu wa nyomtse, Yesu Kristo ne ji wa yawami helelo o gbeno mi o, loo he o e ple we jemi no ko he kaa ja Yesu Kristo seumitso o no gbeno he pe; ne nge seumitso o no gbeno o he je o, je o gbo ke hā wo ne wo hu wa gbo ke hā je o. (Gal. 6:14). Yesu gbo seumitso no gbeno ko ne wa hē ne hi ngmengmlee, lo o he o e sa ka wo hu wa gbo ha yayami koné wa ne hi ngmengmlee ke hā dami yemi (1 Peter 2:24); kristofono gbo ke hā je o. I nge nyé dee ke, nyé ha ne Maw Mumí ne tsōo nyé bōne nyé maa ba nyé jemi hā, koné nyé ko tsu nomlo tso o nya ni. Ke mumi o le haa wo wami o, lees nya ha ne e tsōo wo blo hulo. (Gal. 5:16,25).

Pila a tsōo bené a nu Yesu ne a ya kpó e tade omé nge e he o, ke bōne a fiaa e semi kpa. A plaa le nge wa yayami omé a he, a fiaa le ni nge wa tōmi omé a he, a gbla e tue, koné wa na he jomi, ne e he pa, koné a ke tsá wo. (Isa. 53:5). Jehane o, Pilato ta buli omé ngo Yesu ke ba amlaalo o we o mi; ne tabo o tsuo ba bua ke bōle Yesu ke kpe. A je tade omé nge e he, ne a ngo tade tsutsu klibii ngo wo le. A pee mio jłasi ngo fi e yi, ne a ngo tso ha le ne e hee nge e hic nine mi. Keké ne a kpla si nge e he mi, ne a ye e he feu ke, wa nga mo oo, Yuda bi a matse! A sú lada ngo pue e no, ne a he tso o nge e de ne a ke fia e yi mi. Bené a ye e he feu o ta a, a je tade klibii o nge e he, ne a ngo le nitsé e tade omé ngo wo le. Ne a ngo le ke ho, koné a ya seu le. (Matt, 27:27-31).

Nihi babaoji nihi ne tsōo a he kristofolihi ne a solee, a yeo nyomtse ni yi ni, a laa ke jec Maw yi, se lolool o a yayamihí ke a ni pepeehi nge Maw bi o sene e ko hu. (Heb. 6:6). Pi no tsuaa no ne tsē mi nyomtse, nyomtse o ne maa se

O gbo ke
Kristo tsuo.
Rom. 6:6

"Ejakaa nyε nge
kaa nihi ne gbo,
ne a ngɔ nyε
wami o ke Kristo
tsuo ngɔ laa nge
Maw mi." Col 3:3

4. O GBO KE KRISTO TSUO

hiowé matsé yemi omi, se nō peec tsaaatse nē nge hiowé o suomi nya ni o. (Matt. 7:21-27).

Nge foni o mi hu o maa na sika kree o ne daa si ke há Yudasi, no ne tsco wa nyomtse Yesu Kristo se blo o ne e juá le sika yi nyi ngmi ete o, ejakaa sika suomi se e tsuimi ne lco he pé e juue. Kanetso o ke kosoako ke nihi ne pié he omé ji nihi ne aslaafó omé ke ba nu Yesu nyomi o ne. Ni ko me ne a ke fiaa tsatsa a, ji nihi ne a ke fo Yesu tade o no osiki o ne. A dla ye tade omé ha a he, ne ye bo o lce a fo no so. (Psalm 22:18). A ngo no tsuaa no nge Yesu de, se le nitsé o lce a kua le, ne a nge dee nge e he ke, wa sume kike omé nyumu ne o ne pee wa matsé.”

No tsuaa no hlaa kaa e ma na gbaami ke je Yawé Maw demi, pu jemi jio, hiomi be mi jio, se a hla we kaa me nitsé me a ke a he ma ha Yawé Maw a bolo o koné a somo le kaa a nyomtse ke a kpólo. Nge le tsuo mi o, a li kaa Maw hi ne le ji no ne ma kpó mo ke je haomi mi ke nya gbahi a mi. Akpolo o ji no ne ta buli omé ke gbo Yesu kasa mi; ne amlo o, muo ke nyu je mi ke be. (John 19:33-37). Bené kunguo ma kpá no si ete o, petro de ke e li Yesu si ete o tsuo, se pee se o, e je kpo ne e ya fo ya ke piá e he. (Matt. 26:69-75). Ani o ke o nya ja je kpoó kaa o ke o tsui tsuo há Yesu Kristo o lo, nge no ne o nge dee o ne o nge no mi mae o lo? Aloo o ma pue o hemi si ne no tsuaa no ne na? Yesu ke, no tsuaa no ne maa wo ye tā nge nimlihi a hemi o, Imi hu ma wo e tā nge tsaaatse nē nge hiowé o hemi. (Matt. 10:32,33).

Yesu de ke, no tsuaa no ne wo we e seumi tso ke nyee we ye se o, e sé kaa e ba peec ye kaseló. (Matt. 10:38). Agbaa nihi ne hlaa yemi ke buami ke jec tésa a mi.

“Blema tésa, Mo tsu i he,
Hā ma laa i he nge o mi;
Ha nyu o ke Muo o e ho
Ke je o kasa wu o mi
I tomi o he o nami məbo;
Tsu ye he nge yayami mi.”

FONI NE JI ENI

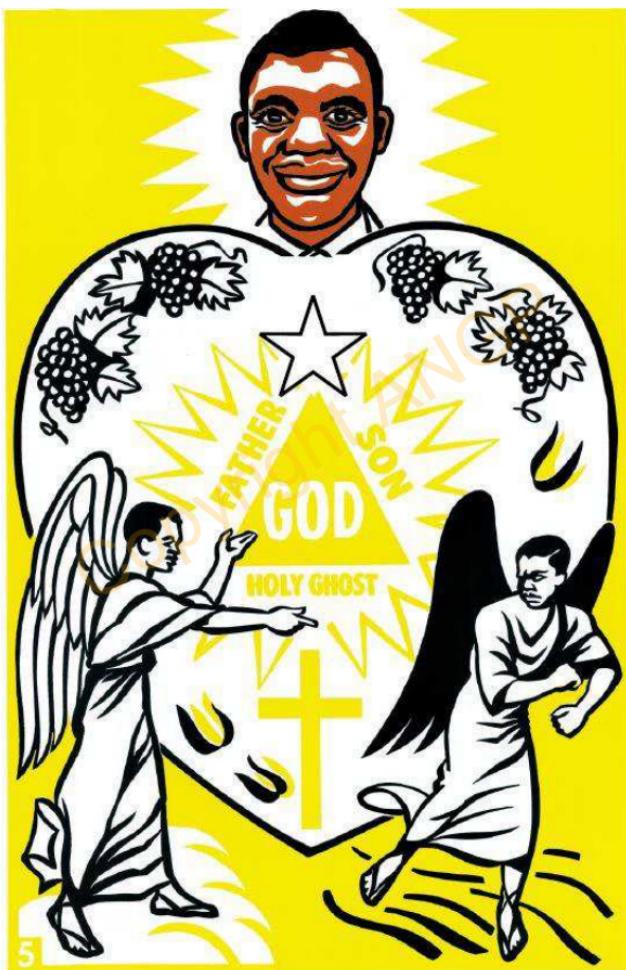
Foni ne o tsco yayami peelo tsui tsakelo ne a tsu e he nge e ni se ni eme a mi o ne Yawé Maw dlomi ke e mabo nami o hic babaoo nge e no, ne e na yi wa nami ke kunimi yemi ne be no. Foni ne wa nyomtse Yesu Kristo je e he kpo nge tsui ne o mi o tsco kaa yayami peelo ne o tsui o ba pee Yawé Maw solemitsu, Maw tse o, ke bi o ke Mumi klouklu o we, ne nge wa nyomtse Yesu Kristo si womi o de ke, No tsuaa no ne e suo mi o, e maa ye ye tsco mi o no. Keké o, Tsaatse hu maa suo le, ne wa ma ba e ngo, ne waa ke le ma ba hi si (John 14:23). Ke gu wa nyomtse Yesu Kristo no o, Maw ngo mi mi jomi ke gbaa mi hweo adesa no. (Lk. 1:52).

Tsui ne o ba pee Yawé Maw anokuale Solemitsu. Yayami eme tsuo je e mi. Bone o naa kaa abosiam ne ji lakpatse eme a tse o guu lohwe eme a no ke nge ni tsue nge tsui o mi o, jehane o naa mumi klouklu o ne ji anokuale mumi o ba hyi tsui o mi obó. He lo nya nitsumihi ke ke jed ne omi akono eme be yayami peelo tsui o tsui o mi hu. Se jehane lee tsui o mi ba pee hei ne mu ko mo ko be mi hu, se mohu ne e nge e nge yibli woe babaoo, ne ji Mumi o yiblihi, ne ji suo mi, buajomi, tuemi jomi, mimi himi, tsui sitomi, He si bami, kpakpa peemi, Hémi ke yemi, ke he no hyemi ke e ko me ne Yawé Maw bua joo he nge nomlo mi. (Gal. 5:22-23). Jehane o e ba pee wa nyomtse Yesu Kristo yibli wo lo. Laa mi sane ne nge nomlo ne ji yibli wo lo o mi kaa e maa hi Yesu mi ne Yesu hu maa hi e mi (John 15:1-10).

Nihi ne ji Yesu Kristo we bi o, akono, ke helo nya níhi ne a suo a ngmee he kulaa kaa no ne pe a seu ni eme tsuo nge seumi tso no. (Gal. 5:24). Mumi klouklu o nge e he buue, lo o he je o e tsu we helo nya nitsumi eme hu. (Gal. 5:16). Ejakaa Maw bime tsuo ma nge maa ye je o no kunimi; Wa hemi ke yemi waa ke yeo je o no kunimi. (1 John 5:4). E nge no mi mae nge he mi ke yemi ke hewami mi kaa a, e be kpa lee nge Yesu Kristo se. E ngo juemi ke Maw suo mi wo e mi ke yaa neneene.

IMCUS
BUA
MCJAP
TUEMI
IMCJ I
HEMI K
YEMI
Gal. 5:22,23

HE SI BAMI
KPAKPA PEEMI
TSUI SITOMI
MIMI
IMCJ I
M3HY CN HE

5. MAW SOLEMI WE

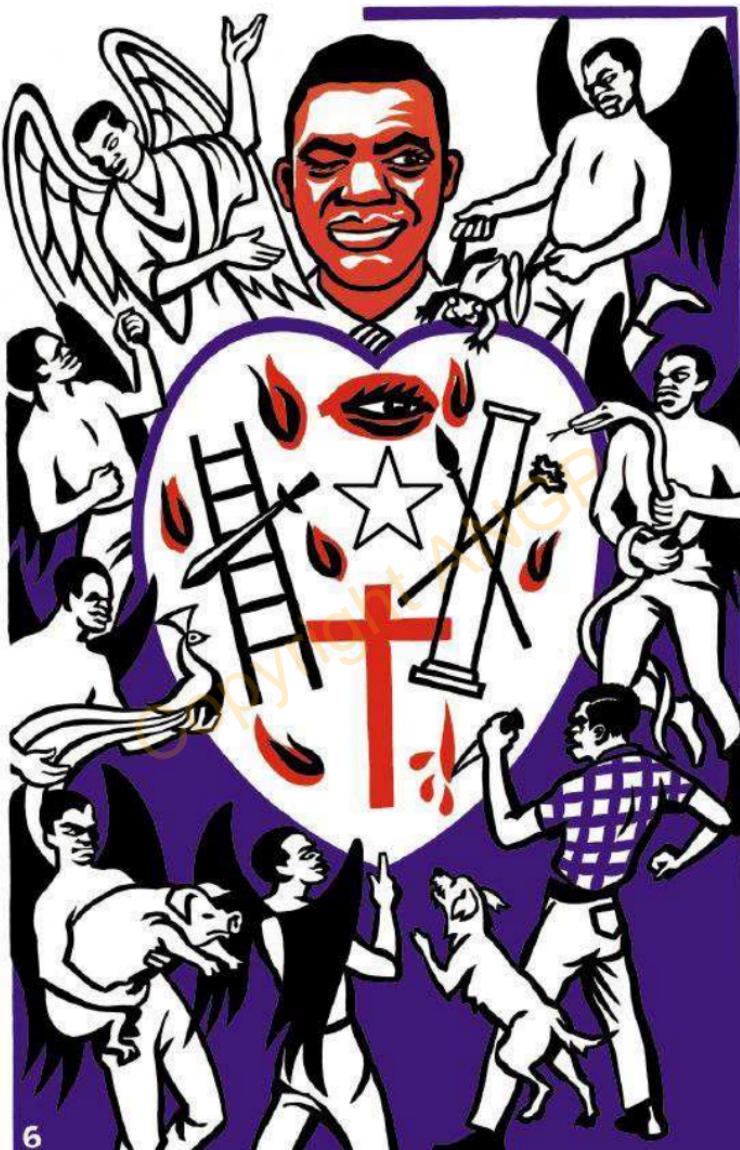
Agbaa nihi ne a tsui mi tsɔ o, se a maa na Maw (Matt, 5:8). Matse David na kaa e ye kunimi nge e he nyε lihi a nɔ, ne kaa nihi ne ma hao e tsui he je o, e sole ke kpa tsaatse Maw pεe ke, Maw, bɔɔ tsui ne he tsɔ ha mi; ngoɔ Mumi ne yeɔ mo anokuale ke wo ye mi. (Psalm 51:10). No ko no ko be ne Iε nitsε e ma nyε tsu e tsui he kloɔuu, aloo e maa bɔ Iε nitsε e tsui, kaa ja e gu tsui tsakemi nɔ ne e kpale ke ba Yawε Maw ngo kaa bɔnε Matse David pee o, kaa e bi Maw ke e bɔ tsui kloɔuu ke wo e mi o. Maw nge hlae ne e pee nɔ ko nge o si hihi mi. Yawε Maw nge hlae ne e maa ye ke bua mo, ejakaa e wo si. E ke, e maa ne bɔ̄ nyu kloɔuklou o ke pue o nɔ ne e maa pee mo e he ke maa je wó jamihi ke jemi bami ne sε omε a mi ne e ma pue o nɔmlo tso o. Ma hā mo tsui he ke juεmi he. Ma jé o te tsui yayami o, ne ma ha mo tue bumi tsui. I ke ye Mumi o maa wo o mi ne ma hyε kaa o yeɔ ye kita a me ke ye mla a me a nɔ lo ne i ke hā mo o (Ezek. 36:25-27). Enε o ji se gbi ne je kpāmi heɔ mi ne Maw ngo há wɔ ke gu wa nyɔmtε Yesu Kristo nɔ o.

Nge Foni ne o mi hu o wa naa kaa bofo o nge e he kpo jee. A tsɔ bofo o kaa e ba bu nihi ne baa a he si ke haa wa nyɔmtε Yesu konε e je me ke je hemi kpatami mi. (Psalm 34:7; 91:11; Dan. 6:22; Matt. 2:13; 13:39; 18:10; Acts 5:19; 12:7-10).

Nge Foni o mi o maa na kaa abosiam daa si lololo nge blɔ hlae ne e maa kpale se e si hi he o e ko hu. Lɔɔ he o a wo wɔ si ke, waa huɔɔ ne waa sole ejakaa he nyε abosiam nge nyεe kaa jata ne e nge huae nge nɔ hlae ne e mi. (1 Pet. 5:8). Nyεe tsi abosiam blɔ ne e ma tu nyε nya fo. (James 4:7).

FONI NE JI EKPA

Foni ne o tsɔɔ awreho sane ke há juεmi se kpalelo ko tsui. E hengme kake je sisi nge mae, tsɔɔ kaa e nge gboe nge Kristo blɔ fámi, bemi ne e hengme kake o hu nge hemi si puemi nīhi hyεe ke nge kpaa, nge jemi akɔnɔ nīhi hyεe e

6

6. KAMI KΕ MI GBAM TSUI

ko hu. La a ne nge e mi o nge gboe, ne foni omé ne nge e tsui o mi, nge tscoé kaa e sume ne e ke Kristo ne na amanehunu hu, e gbee si ne sitemi ko be hu. Kahi fuu bole le ne a nge tsui o mi see se e nyé we ne e tsi me blos kluaa hi. Bené e sa kaa e bu Yawé Maw tue o, abosiam jemi ni yayamihi ke lakpa munyuhi ke ga womi munyu ne e se kluaa se mohu e ya dii. E yaa solemi ne e pees e he kaa jálo no kkötoma mohu se suomi ne e nge ke ha Yawé Maw o ba si nge e tsui mi. E nanahi nge blos enyó no, E nane kake o e ke nge jemi akono níhi a se diie, ne kake hu le e pee e he kaa e ke suo Maw. Dodoe o nge e tsui omi ne tsco e juemí o nge gboe kluaa. Buajomi bé Wa nyomtsé Yesu seumitso o tomi o he hā le hu. E tlomi o ba joo ha le. E hemi ke yemi o nge krekrepé, ejakaa e ke Maw pee we kake hu nge kue fami mi hu, ne pi e sane ko kluaa ji Yawé Maw, e bolo o hu nge e tsuimi, se mohu e ke e tsui o fo si ke há níhi yayami omé ne bôle le kaa a we koné a ba ye matsé nge mi. E ke yayami pee lihi mohu ya boo hwé pe boone e ke Kristo we bihi maa bo hwé.

Plefomi klakumi o, ne tsco he no hwemi o, nge blos hlae ne e se mi e ko hu. E hé je no kaa dlomi ko nge ne loo po ma nyé he e yiwami, se e pee e he kristofono he no hwélo. Da numi su o nge sinya a sie ne se mi e ko hu. E maa pee nyami hé ke há yayami peelihi a kpe he. E maa pee yayami pee lihi a fiemi he, le je o a tsu o zo nihi, ke yakayaka munyu tumihi komé ne sé kaa a woó no ta tete. A bua joo fiemi komé ne sé, e komé ji kaa domi yayahi, a bua joo hwé boomi yaya mi ko me a he, daasi tsumi, konseti yami, ke je ne omi ní yayami ko me ne a susu o he ne a deo ke, pi no ko, se a jue he kaa e ji yayami ke zo níhi há me ke nge a nómlo tso o hemi si puee ha me nitse a he. A ni pepée sé Maw hemi kluaa.

Eko me hu ji, a bua joo komó ne sé yemi kaa a ye, kaa sieku yemi, no sisi nyéé mihi ke kókónsa yemi. Taba numi ke sikaleeti numi o, pi no kpakpa ke hā kristofon aloo jemi no ko kluaa. Anókualemi ji, wa be nyéé ma kpó wa he ke je lohwe pelitsé me a subai yayami ke munyu yayahi ne teke

Ke be no nge wa no ne o, se e ji tomi kaa e ne omē ne ya no nge wa tsuimi, sā o he ke je kikē omē subai yayami ne omē ami. Ke wa hā he nyelō o bō nya fii o, e ma na wa he bō ne e maa gbla wō ke ya abosiam la a mi. Jehanē o, Yawē Maw nge nihewi ke yihewi si woe kaa, a sā a he ke je yakayaka fiemē ne omē a mi, bō fēe bō ne ma ba a bō fami o, a ma fo ke ba Yesu nge, Ie ji wa kpōlo ke wa yiwami helelo.

Nomē o ne e ke no o nge tsui o mi gbōo ngé foni o mi o tsōo nihi ne yeo kristofolihi a he feu. Ake a lile dōkōdōko o ke a nyami munyu ko me gblaak kristofolihi a nane se ke nge a tsui plaa, ke mi gbamihi ne lōo be nyee ma wa me nge a tsui mi. E yeo adesa gbeye mohu pe Maw, ejakaa no ne adesa ma de ke e peeo, lo mohu e peeo pe Yawē Maw e bōlo o nō, e pee nyogues ke há adesa, ne e je Maw mohu he. Mi mi la ke a bofu ko me ne sé jec kpo nge me nitse me a mi nge be ne a nā nyagba ke haomi a bō fami ne tsee o me ke wo o mi nge bō Slōtohi a no, a ples a he nge nīhi baboo he. Sinō ne ji hētsulō Subai, jec e he kpo nge benē ni ko me náá ahe nge ni namihi a mi o, e sāā e hi si bōlōo ke suu a he né si womi ko be mi, ne kē o há Ie bō bōbōyoo o, e ma ba se o mi ke he no huemi ke he tsu subai o.

E he wé kaa sika he tsu ke sika suomi ma ba se wa tsui mi, ja wa ye wa nyōmtse Yesu mlaa ne e wo wō ke; Nyees huoo ne nyee sole ko ne nyē ko se kamihi ami (Matt. 26:41). No ne e le kaa e daa si o, e hye ne hi ko ne e ko no si (1 Cor. 10:12). Nyees kpale tahwu ni omē ne nyē kpla Ie tsuo ne Maw há nyē o, konē nyē nyē Abosiam ga tsōmi omē a nya ne nyee da. (Eph. 6:11-18).

FONI NE JI KPAAGO

Foni ne o tsōo nomē adesa juəmi se kpalelo ko tsui, no ne e na Maw la a, Maw nike ni o hu e tso hye, ne Mumi kluukluu o ba e no, ke hemi ke yemi babaoo (Heb. 6:4). E tsōo no ko hu ne e sume kaa e ma tsake e tsui ne e ke

7. SIGBEELỌ ALOO HEJOTSĘ TSUI

e he ma ha Maw, ne e nyeeso anokuale munyu o ne ji sane kpakpa a, ne a nge fiie ne nge kpo jee ke nge le hae o. Nomlo ko ne pi e komo ji Maw munyu o ne a nge tuue ke nge le hae o, ne e nge no yae nge e yimu tso ni peemih a mi ne e sume kaa e ma tsake e subai.

Wa nyomtse Yesu nitsé tu munyu ke kó sigbeels o he kaa, ke mumi yayami omé je nomlo mi ke ho o, e ya nyeeso zugba gbigbli no ke hlaa he ne e maa jo e he nge. Ke e né he ko o, e deo e he ke, Ma kplale ye se ke ya ye we o mi he ne i je o. Ke e ba a, e ba naa kaa a bées we omi, ne a dlá mi. Jehané o, e yaa ne e ya ngo mumi yayami kpahi kpaago ne a nya wa pe le nitsé ke baa, ne e ke me ba hii leje o. Nyagbe o, kikemé a nomlo ne o si himi ba pees haomi kluaa pe kekle o. (Luke 11:24-26). E ne o le baa mi nge anokuale abe munyu o bami ke: Gbe kpaleo ke yaa le nitsé e vie he, "ke kpotoo ne a du ha le o kpaleo ya wuo moso ekohu." (2 Peter 2:22).

Munyu ne o tsco tutuutu bōne sigbeels aloo no ne tsakee we e tsui o nge há. Lakami yayami ne omé tsuo kpale ba nge matsé yee nge tsui o mi ekohu. E hemi hu tsake, ne nge blo komé a mi hu, e tsui nge e nyagbae. Mumi klouklou o, ne ji Lahwe o si tsui o mi, tsco kaa a Mumi klouklou o ke mumi yayamih bué. E sa kaa nomlo adesa tsui o né pee Yawé Maw Sōleimitsu se a ke pee Abosiam laami hé. E sa kaa bōfo o, ne ji Maw munyu o, e si kpoo ke awleho, se e kpale nge hyee kaa, lololo o yayami peels ne o ma tsake e tsui kaa bi ne laa a tsake o lo, né e pee o le kaa ké e na kpotoo omé a ní ye ní sisi o ne e maa ye, se no ko no há we le e ko ne e ye. Pee se o, e ba e juemí mi kaa, e maa kpale ke ya e tseso ngo ne e ma de le ke, Tsaatse, I pee tōmi ke si Maw, ke mohu. Ko tse mi o bi hu. (Luke 15:16-20). E pee tsé o mōbo ne e sā fo ke ya fua le, ne e fi o nya he. Ne e ke e bi o no tōmi o ke le nge bua jo mi no.

Tsui foni ne o tsco okadi ke hā no ko ne tsakee we e tsui gblee, e kpale we ke ba Maw ngo, e hlá we Yesu se blo

konse e ke e he tomi omē ke Ie. E juemi mi dola kaa dade ne e tsu. E nge tue se e nui Yesu bua jomi munyu o. E nge hengme se e ne gbeno muo o ne fo si ke ha Ie nge e nane nya a. Ke e nge no yae ke nge yayami pee o, e li kaa e nge zo ni tsue. Abosiam ba nge matsē yee nge e tsui omi, ne e pee nyogues ke hā Abosiam. E buu e he kaa no ko ji Ie nge jec mi ne e ke tsco e he ko ne nihin e a ye Ie gbeye nge jec mi, e tsco we e he kaa a tsé Ie ke sōlemi ya lo, a nge kaa yōkohi ne a sa a he ne a pee feu, se a mi hyi tó ke ni gbogboehi a wuhi, ke nī saschi. (Matt. 23:27).

Lakpatse omē a tsé o ba hi ankuale mumi klouklou o blo hé o. Lohwe omē, yayami o me tsuo a hee mumi yayami omē ke daa si nge tsui o mi. E nge hlae kaa e ko kpó e he nge nī yayami ne omē a mi, se lololo o a fi Ie né e hí no ko pee mi. No tsuaa no ne ma gbo tue nge Mose mlaa no o e sa gbeno ne móba nami ko be he kluaa ke ji kaa a kojo mo ne a na fo bumi nge o he kaa enyo loo babauu o. Mini se o ma ná ke ji o kua Maw b o? Kristo muo ne a ke seu somi o nya ke tsu e he o, e buu Ie kaa yaka nó ko kéké, ne jehané hu, e wo Maw mumi klouklou o mi mī la a, ke a maa pee Ie kee? Ané e sé kaa a gbaa e tue wawee pe já lo? (Heb. 10:28,29; 2 Peter 2:1-14).

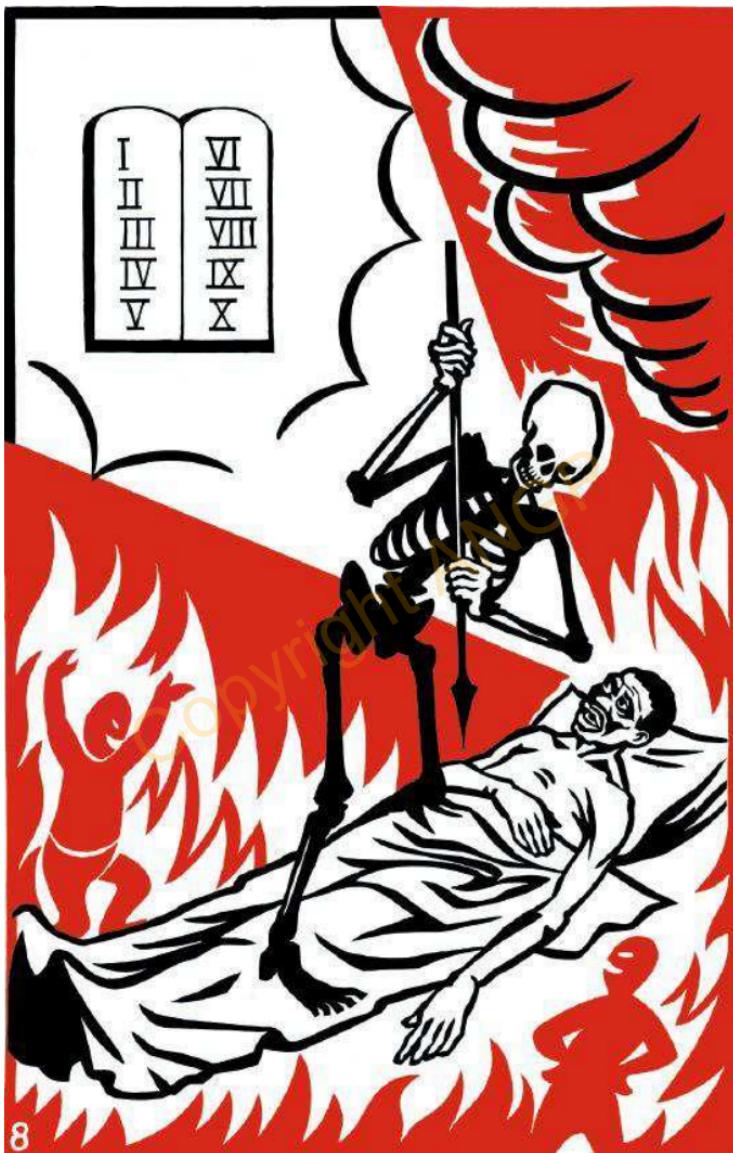
Ané tsui foni ne o ke mohu o no o kó jaa, Ies fó ke tsé Yawé Maw oya nouu. Lo o he o, nihis tsuo ne maa gu e no ke ba Maw ngo, amlo ne o jio, hwco se jio, e ma he a yi wami. Ejakaa e nge ke yaa neneene, ne e nge Maw pēs kpaé ha me. (Heb. 7:25), ne e nge he blo ne e ke yayami tsuaa keeo, ke o ba ke ankuale tsui tsakemi o. E maa je ni yayamih i ke Abosiam yimi tomi omē, ne e maa fie me ke maa je o tsui o mi, ke o ke o he ha Ie o. Ba kaa bōne kpititse o ba Yesu ngo ne e de Ie ke, ke o suo o, o ma nyé ha ye he ne tsó! Yesu muklili mi sa Ie nge e he, ne e kpā e nine mi ne e ta e he, ne e de Ie ke, I suo! O he ne tsó! (Mark 1:40,41). Se ke lololo ne o nge hejō o mi o, ne o suo dibli mohu pe la a, Ies he no kami loo bua jomi ko be o hem ejakaa o hlāā gbeno mohu pe wami. Yayami

woc e he hic ne ji gbeno (Rom. 6:23).

FONI NE JI KPAANYO

Hie ne o hu wa na bɔnɛ yayami ne hejō mumi ne be fée be e nge tsɛe to loko e maa nyɛs Yesu se o, ne e nge gbeno he suu kaa e maa kpale ke ba Yesu ngo lo, se e hī no ko peemi. E nge nó nae nge e helomi ne o kлаa hu nge gbeno gbeyee. Gbeno (wu koklodo) o ba bemi ne e li e he be ke benɛ e dla we e he ko kluaa, ne ke e ke e hé wo mi o, munyu yayamihi tumi, yami ke bami ke yiutso níhi nge le blɔe. Yayami peemi ne e bua jɔ̄ he o tsuo se po, ne jehane o e piɛ e yayamihi a he hic womi ha le. Kpadé o aloo gbeno nge e he kpo jee nge e helo mi. Jehane o e nge hlae ne e sole ke tsé Maw se e né e he blɔ, e kai kaa e kua Maw suo mi o lɔ̄ e be nyɛe ke le maa bɔ hwɛ hu. Jehane o e hwɛ ɔmɛ nge gbeyee kaa a maa ba e ngo ke a no sisimi munyu ɔmɛ kék wo e bua kaa a ke maa ye bua le lo, se e hí no ko pee mi. E ni nami ɔmɛ tsuo kluaa be nyɛe ma hé e wami ne e be nyɛe hu maa fɔ̄ e be no. Amanehunu ne e nge nae o be si ne jehane o hu e na we hejɔmi aloo bua jɔ̄mi ko kluaa. Abosiam kplé we le benɛ e susu kaa e ke e he ma hā Maw.

Nó tsuaa nó ne e bua jɔ̄ he o, ke jɛ̄o ne e ke ma e hɛ mi o, jehane e pee kaa nó ne a nge e he fɛu yee. E hwɛ ɔmɛ be nyɛe ma he e yi wami, osɔfo, loo gbalɔ, loo asafo nya da lɔ̄ be nyɛe mahe e yi wami, kaa e kua Maw suo mi o e nge kojomi o sisi. E kai kaa Maw de ke, no ne Maw hɛ kalɔ̄ o nine maa gbe le o, musu tloo le! (Heb. 10:31). Jehane o e nge hlae kaa e ke Maw maa pee kake benɛ e nge gbeno sa a no o, se e pee se kpɛmi. Nimli akpe abɔ gbo o kpatu gbeno ne a hlaa kaa a maa ya a se ke ya Maw ngo né a ma hlā e se blɔ bemi né e nge gbeno sa a no o. E sa mo kaa o kpale ke ya Maw ngo benɛ e nge o he haa ne o. Benɛ sa kaa o nu bua womi aloo kpɔmi munyu ke je Yawɛ Maw ngo o, juɛmi yayami ne kua yayami ke pami ke Maw Suɔmi o benɛ e nge wami mi o ne suo kaa e maa nú kojomi hé gbi o, kpɔlo o ne e kua le o, nge

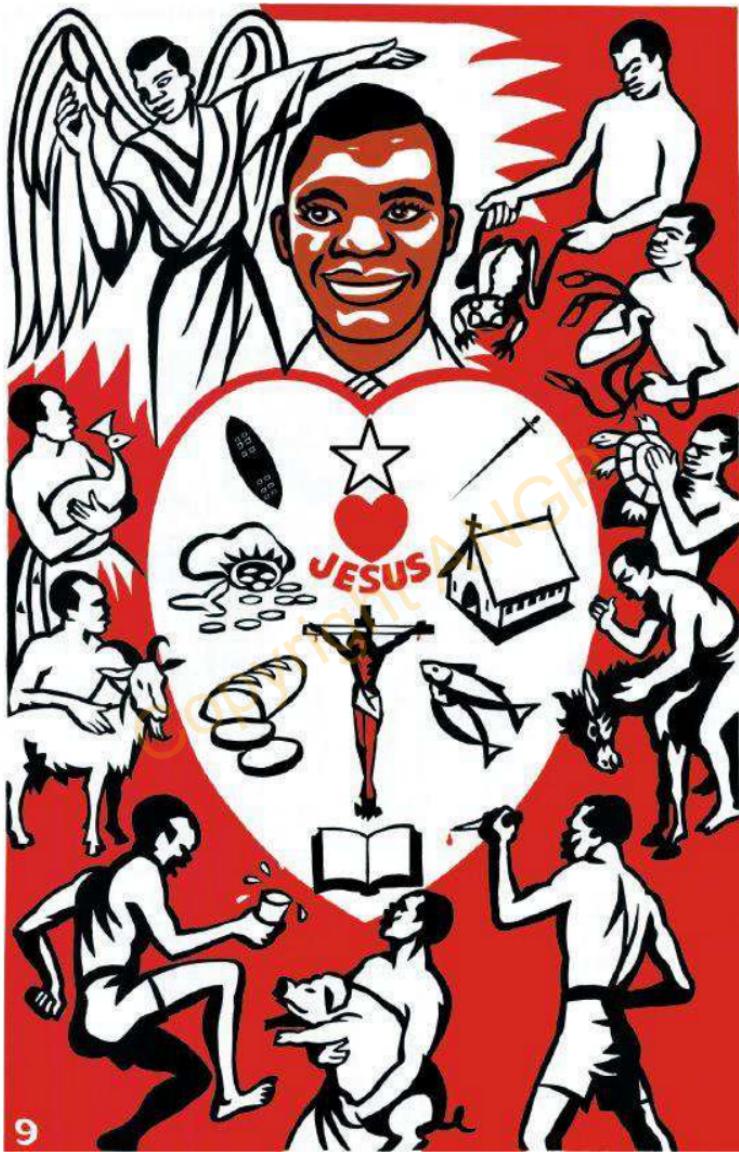
8. YAYAMI KOJOMIHI

dee ke Nyε nihi ne Maw gbiε nyε, nyεε je ye no! Neneene la a ne a dla ngɔ to Abosiami, ke e bɔfo ɔmε o, nyε ya se mi! (Matt. 25:41). E fɔɔ si ke hā no tsuaa no kaa e ma gbo si kake, se lɔɔ se o Maw kojomi (Heb. 9:27).

FONI NE JI NYΕ

Foni ne o tsɔɔ kristofono ne lololo o e nge e hemi ke yemi ɔmi ne e ye kunimi nge kai ke nya gbahi a no. Ke ka ko ba e blɔ fami o, e daa si gbugbuugbu ke ya sio e se poɔɔ, ne e e yεo no kunim ke guu wa nyɔmtse Yesu Kristo no. Pi kaa e nge Kristo ɔmi kεkε, se mohu e bɔɔ komε nge mi be fεε be, ne e ke e hé fɔɔ no kaa e ma ná no kpakpa ko, "E ke e hé fɔɔ Yesu no be fεε be, no né wa heɔɔ le yεo ke je si si je ke yaa neneene o." (Heb. 12:1,2).

Abosiam ke e mumi yayami ɔmε bɔle hemi ke yeli tsui o he kaa a ma ná blɔ ke se mi ló se a nyε we. He no hwemi, sika suɔmi, gba puεmi ke e ko mε hu nge nɔmlo tsui o se nge siie. Nge Ngatse blɔ he o wa nge hiεe kaa Okpɔngɔ ba je le je o, tsɔɔ kaa wa naá kami slɔtohi nge blɔ komε a no, ne a laa a he ke bie kpáhi. Se kristofono kpákpá yóo kaa e ji kami loo yayami ko né e ma nge e no nge e jami blɔ fami, ne kaa la bɔfo o, ne ji Maw munyu o ke Mumi klɔuklou nyεε e hemi ke yaa nge anɔkualemi. Ke bene lohwe ɔmε ne mumi yayami nge a mi o te si nɔmlo o, kεkε nɔmlo ko hu nge ne e ke da lakaa kristofono ne e ke le yaa je ne o mi buajɔmi ne e ke nɔmlo yaa yayami o mi. Nɔmlo o, ne hεε da a nge e nine kake mi o, tsɔɔ jemi no lakalɔ, e nge doe ke nge kristofono o bɔlee né e puε e juεmi ke ya jεo mi eko hu. Se nya gba ko be ne naa kristofono ne a tsu, e he o. Si abɔ ne e ke Yesu Kristo tsuo gbo ke hā yayami o, je ne o mi yayamihi ke a kɔnɔ nihi ɔmε he hia we le hu. Nɔmlo enyɔne o hu ne wa nge hyεε ne e ke akplo o nge tsui o mi gbɔɔ nge foni o mi o, tsɔɔ no komε ne ke kristofoli bee o, a hii mε jεe, ke sieku yemi he feu yemihī, nihi ne he we yi ɔmε, A tsɔɔ a he kaa dalihī se a tsui o mi o lεe e tsɔɔ we jā. Se kristofono klɔuu o lεe e nge le kaa nihi nge e he munyu yayami ko tue loo a nge le no

9

9. KUNIMI YELU IMI TSUI

yeyee ko pee kaa ja Maw blo pē e nge hyee. E kaičč Yesu munyu ḷ, ke, A gbaa nyé, ke nihi je nyé, ne a wa nyé yi mi, ne a tu munyu yaya Slootohi si nyé nge ye he. Nyé nyā, ne nyé na bua jōmi, ejakaa nyé hiččwo ne nge hiččwe ḷ kle agbo (Matt. 5:11,12).

Mumi yayami ke je ne ḷ mi ni komε nge hlae ne gbla wō ke je Maw Suom̄i ḷ he. Sé nge bua jōmi ke gejemi ne e na nge Kristo mi he je ḷ, e ke anokuale nge dee ke, Meno ma gba wō ke maa je suom̄i ne Kristo nge ke ha wō ḷ mi? Haomi loo, nō nami loo, yi mi wami loo, hwō loo, Oslā loo, loo klaate? Dēbi! Nge ene ɔm̄e tsuo a mi ḷ, nō ne suč wō ḷ haa wa yeo kunimi babauu. (Rom 8:35,37). Nyé kpla tahwu nī ɔm̄e tsuo ne Maw ha nyé ḷ, konε nyé nyé Abosiam ga tsom̄i ɔm̄e a nya ne nyee da. Ke ligbi yobu ḷ ba a, nyé ma nyé maa da nya, né ke nyee ke le to ni gbe nya a, nyé nyé nyee da si kpeii. Yi wami hemi ne pee dade pεe ne nyé bu. Nyee pεtε Maw munyu ḷ ne ji mumi ḷ klaate ḷ he. Ne ke gu Yesu Kristo nō ḷ wa maa ye kunimi ne wa nine maa su dlomi a kekle ḷ no ne e hemi be kpatae. (Eph. 6:10-18; 1 Pet. 5:4).

DODOE ḷ tsoc̄ e he si kami, Mumi klouklou ḷ ke hemi ke yemi ḷ hyi e tsui ɔm̄i obó. Maw bɔfo ḷ hu tsεe nɔml̄ juem̄i se ke ba si womi ḷ ne nge nihi ne a maa hi Maw mi ḷ he. Lɔ ḷ he ḷ, nō ne nge tue ḷ, e bu nō ne mumi ḷ nge asafo ɔm̄e dee ḷ! Ni nεm̄e ne maa ye kunimi ḷ, ma ha me blo ne a maa ye tso ne haa nō wami ne nge Maw aboo ḷ mi ḷ yiblli. Ni nεm̄e ne maa ye kunimi ḷ, gben̄ enyone ḷ be me nae. Ni nεm̄e ne maa ye kunimi ḷ, ma ha me mana ne a ke laa a eko. Jehane se hu, ma há a ti nō tsuaa nō te hičč ne a ngma biε he nge nō. Ni nεm̄e ne ye kunimi, ni nεm̄e ne maa ya nō maa pee ye suom̄i nya ni ke yaa si nyagbe ḷ, he blo ne Tsaatse ngo ha mi, imi hu ma ha me. Nihi ne maa ye kunimi ḷ, a maa wo ni hičč ha me kike ne ḷ, ne i be a biε gbee nge he kali a womi ḷ mi. Ne ma jaje nge Tsaatse ke e bɔfo ɔm̄e a he mi paa kaa ye nihi ji me. Nō ne maa ye kunimi ḷ, ma ngo le ngo pee titima nge ye Maw ḷ sɔlem̄i we ḷ, ne e be leje ḷ jee gblegbleegble. Ni nεm̄e

ne maa ye kunimi o, ma ha me blo ne a maa hi ye kasa nya nge ye matsé se o no kaa bo ne imi hu i ye kunimi, ne amlo ne o, i hii si nge Tsaatse kasa nya nge e matsé se o no o. (Rev. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

SIKA KPÉE C NE A BLI NYA A tsoo kaa pi e tsui o pe ne e ke ha Maw o, se e ke e sika hu ma wá Maw nitsumi o. Bené sa kaa e ke e sika ma hé no kpā ko o, e ke ma wa ohia tse omé, e maa wo mi dlami nyóngma (ne ji no ne e ma na a mi kake) ne e maa sa bo ke há Maw, e ke ma tsu no tsuaa no ne ji Maw dlomi no o.

ABOLOO KE LO C Tsoo bené e le e he no hye mi nge si himi kluukluu mi. E ngué e he ke wui da ne nya numi mi aloo ni ye ni ne e he tsó we yemi mi. (Acts 15:20). E pué we e sika kéké he no ko ne ma pué e nombtso o, ne ji Maw Sólemi tsu o, kaa e ma kpé ni ko me aloo taabe numi kaa jā, aloo no ko ne e maa nu ke pué e nomlo tso o, se mohu ni ne e sa yemi, ni ne e he tsó. E tsui o mi ba pee Sólemi hé. E ke he si bami ke bu yaa Sólemi we be fée be, ke no ko po le blo pó e kua we e jami o. E bua jō Sólemi pee mi, Sólemi we o jio, Wekumi jio, aloo le nitsé e tsumi, ejakaa e le kaa ke Yawé Maw piés we o he o, o be wae nge Kristo mi.

WOMI KPÓ C ne a bli mi o tsoo Maw munyu o ne a bli ke há le, ne maa kane ne e maa kase be fée be, e ma hā le juémi ke he wami, wami ke la, ke ni nami nge mi. E ji kane ne maa nyéé e hémí ke ya he fée he, ke akplo ne e ke maa ye mumi yayami no kunimi. E ji mumi mi ni ye ni ke hā e we o kla a be fée be, nyu ke kuma be le yee, e ji nyu ne e ke maa du e he, ke a hwihwé ne e ke maa hye e he.

E bua jō he kaa e maa tloo seumitso o, ejakaa e le kaa e le kaa a hiowomi kpā ko be ne e ma ná pe seumi tso o ne e maa tloo. Kaa e le kaa e ke Yesu Kristo te si ke je gbedje he je o, e sa kaa e pee bo no he, e ke e tsui foó níhi ne nge hiowé o no, e ke e juémi foó foó omé a

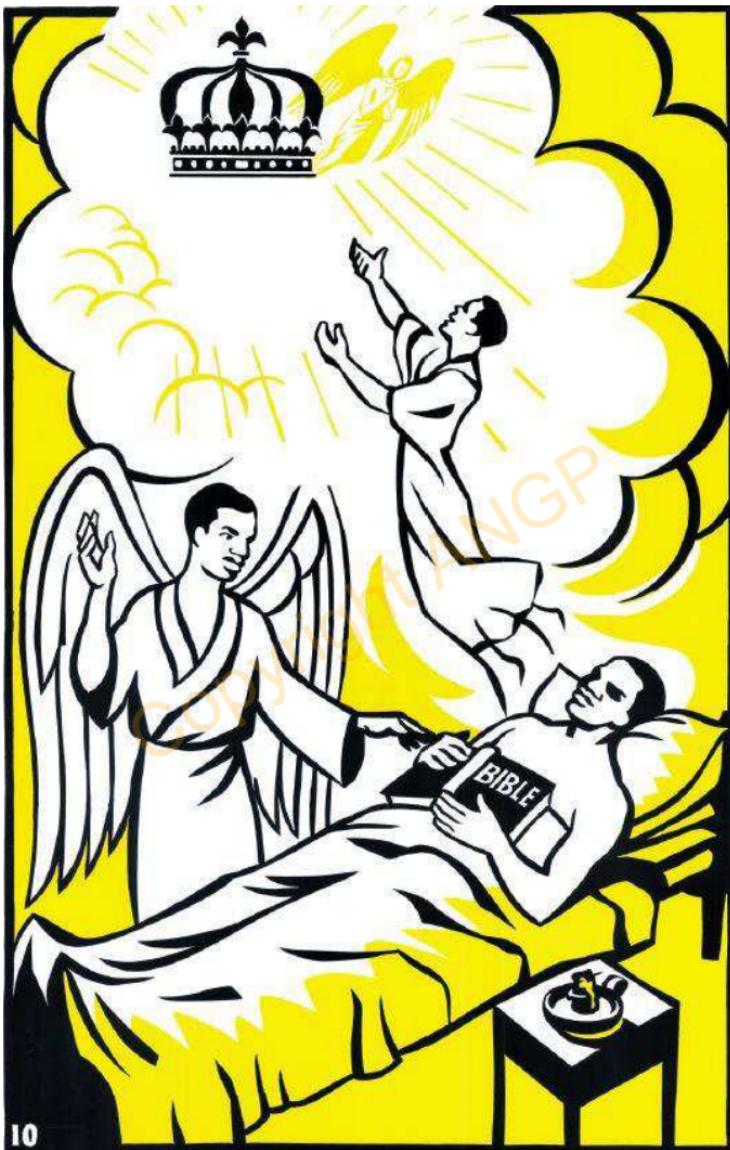
nó, se pi níhi nè nge zugba nè o nò o. (Col. 3:1-2). E pee klalo kaa e kë Yawé Maw maa bò, jà ame tse o nge kaa tso nè a du nge pa tue, nè woɔ yibli nge be nè sa mi. E bahi gbli we gblegbleegble. E yeɔ manye nge nò tsuaa nò mi. (Psa. 1:3); e nge hu kaa tso kòni nè bò, nè woɔ yiblihi babao. E yi gbenɔ gbeye, ejakaa Maw Suɔmi nè nge e mi bab aoo kë gu Yesu Kristo nò o kë mumi klöuklöu nò o hī e tsui o obó.

FONI NÈ JI NYɔNGMA

Yesu de ke, Im ji sitemi o kë wami o nè. Nò tsuaa nò nè heɔ mi yeɔ o, ke e gbo tete po, e maa hi hë ngmengmle; nè nò tsuaa nò nè he nge, nè e heɔ mi yeɔ o, e be gboe gblegbleegble. (John 11:25,26). Nò tsuaa nò nè heɔ ye munyu o nò ye nè e heɔ nò nè tsò mi o hu nò yeɔ nge neneene wami. A be lè fò bue, ejakaa e po mi nge gbenɔ mi kë ho wami mi ya. (John 5:24). "Ke nò nè puɛɔ o tsake pee nò nè puɛ we, nè nò nè gbooo o tsake pee nò nè gbo we o, lò o lèe ngmami o maa ba mi ke, A mi gbenɔ nge kunimi yemi mi!" Mo gbenɔ, jiye o këe o nge? Mo gbeje, jiye o kunimi yemi o nge? Gbenɔ këe o ji yayami, nè yayai he wami o ji mlaa a. Se sina ha Maw, nò nè haa wa yeɔ kunimi kë guu wa Nyɔmtse Yesu Kristo nò o! (1 Cor. 15:54-57).

Nò nè nge wami nè e kë Maw nyee o yi gbenɔ gbeye. Ke e gbenɔ be su o, e yaa nge tuemi jɔmi mi, kaa bɔnɛ gbalɔ Paulo kë fò si ke, Nò enyɔ nè omɛ a kpeti i nge. Imi nitsɛ lèe i suɔ kaa ma si wami nè o, nè i kë Kristo ya hi si, ejakaa lò o hi kulaa pe. (Phil. 1:23).

Kristofono suɔ kaa be fɛe be o e na Yesu hëmi, nò nè gbo nè e wo e he yayamihia hio kë hā lè nge seumi tso o nò o. Mumi klöuklöu o hu kai o lè wa nyɔmtse Yesu munyu o, Nyɛ ko ye nyɛ tsui Nyɛ lèe nyɛ he Maw nyee ye; nè imi hu nyɛ he mi nyee ye. Sihi hehi babao nge Tsaatse we o; ke pi ja a, jinɛ i de nyɛ momo, ejakaa i yaa nè ma ya dla he ko ngo to nyɛ. Ke i ya nè i ya dla he ko ngo to

10

10. ANUNYAMI WE ၁ YAMI

nye se o, ma kpale ke ba, ne ma ba ngo nye ke ya hi imi nitsé ye ngo, kone he ne i nge o, nye hu nye hi leje o. Nye le he ne i yaa, ne blɔ o hu nye le. (John 14:1-4). Nó ne hengme né hye, Nó ne tue nui hye, Nó ne adesa ko juɛmi sui he o, Lɔ o nɔsu Maw dlá ngo to nihi ne suɔ lɛ. (1 Cor. 2:9). Gbi kpā ko be zugba ne o nɔ ne nɔ ko ma nye tsɔɔ aloo e ma de loo e ma gbāmi he ne hiɔwe sihi he o he ne adlā ngo to ha nihi ne nye nge Yesu nane ma he ɔmɛ nge Zugba ne o nɔ.

Nge gbenɔ koklodo o gbeye yemi he je o, Bɔfo o aloo Maw se gbi hā lɔ ne wa nge lɛ hye nge foni o mi o ba nge le jɛo. E nge mlɛe ke hā mumihì ne he tsɔ o ne e maa kpale me ke ba Maw ngo. Okla a ke mumi o ye kunimi nge a nɔmli tso mi, ne a hohiɔwe ya ke se a gbo ngua a mi he ne suɔlɔ Yesu Kristo ne ji nɔ ne gbo nge sɛumi tso o nɔ ke he a yi wami o. A gbaa nye nihi ne mlɛɔ nge nyɔmtse o mi ne a kpee nye ke ba bɔlɔ Maw o hɛmi ke gu nye kpɔlɔ Yesu Kristo nɔ nge nyámi mi. Ne nyɔmtse o de ke, Ayekoo, tsɔlɔ kpakpa, ke anɔkualetsɛ! O ye anɔkuale nge nɔ ko bɔɔ mi, ma ngo mo ngo to nīhi fuu a nya. Ba ne o ke mi ba na bua jɔmi! (Matt. 25:21). Abosiami be e nɔ he wami hu, Ohiatse o ba gbo, ne bofɔhi ba ngo lɛ ke ho Abraham mi si ya. (Luke 16:22). Ne i nu gbi ko ke je hiɔwe ne nge dee ke, “Ngmaa: A gbaa ni gbogboehi ne gbo nge Nyɔmtse o mi ke je bene o mi ke yaa ne o.” Ee! “Mumi o nge dee ke,” A maa jɔɔ a he ke je a dengme gbomi o mi; se a nī tsumi ɔmɛ maa nyeɛ a se. (Rev. 14:13).

NYAGBE SLɔMI

Kanelɔ kpakpa, Yawɛ Maw ne ji O Suɔlɔ o ne gbaa mo kaa o ke o tsui ha lɛ klɔuu, ejakaa e nge mo dee ke, kpale ke ba ye ngo ke o tsui tsuo. (Deut. 30:2). Ke o pɔtɔtɔe o, kɛ nihi nge mo sisie, o nge o nya gbae o, ke fo Yesu nɔ, ne e ma ha mo tsui he ke juɛmi he. Ko hā ne o tsui ne gba o nya ne o ya nyeɛ ni komɛ a se, ejakaa nɔmli tsui mi tɔɔ ne juɛmi yayami ne ɔmɛ jɛo (Mark 7:21). Ngmee nɔ yayami ɔmɛ a he ne o pe te nɔ kpakpa he, ejakaa yayami woɔ e

he hič, ne ji gbenɔ; Se Maw nōke nó ɔ ji neneene wami ne
wa naa nge wa Nyɔmtse Yesu Kristo mi (Rom. 6:23).

Anɔkuale ɔ ne i tsɔɔ mo ɔ, pɛtɛ he kaa nɔhye nó, ne hemi
kɛ yemi, kɛ suɔmi ne wa ná kɛ gu Kristo Yesu mi ɔ, koo
ngmɛɛ he. (2 Timothy 1:13). Jaa nɔuu bɔfo Paulo ngma nge
2 Tim. 1:12, I heɔ yeo kaa sane kpakpa a fiɛmi ɔ ne e tu
nɡɔ wo ye dɛ mi ɔ, e maa bu he kɛ yaa su nyagbe ligbi
ɔ. Wa nge hemi kɛ yemi ne o ná nge Maw mi ɔ, sɔleel
nge Mumí kłɔukłɔu he wami ɔ nya, yaa nɔ ne o hi si nge
Maw Suɔmi ɔmi, kɛ o hé fɔ wa Nyɔmtse Yesu nɔ, ne lɛ ji
błɔ ɔ, kɛ anɔkuale ɔ, kɛ wami ɔ, wa Nyɔmtse ne maa kpale
kɛ ba ne e ma ba nɡɔ e we bihi – “Matse mi a Matse kɛ
Nyɔmtse mi a Nyɔmtse” (1 Tim 6:15).

“Lɛ ji nɔ ne ma hue o nɔ nge o sigbeemi mi, ne e kɛ mo
maa ba buajɔmi mi nge dlomi sé ɔ hé miwa kpɔlɔ Maw, kɛ
gu wa Nyɔmtse Yesu Kristo dlomi ɔ nɔ. Lɛ nɔ ne e nge
he wami ne e kɛ ma hys nyɛ ne nyɛ be si nɔe, ne e maa
hɛɛ nyɛ kɛ bua jɔmi kɛ ba e hɛ mi nyami kłɔukłɔu ɔ mi ne
piami ko be nyɛ he hie ɔ, lɛ Maw kake too, wa kpɔlɔ ɔ, a
gu wa Nyɔmtse Yesu Kristo nɔ kɛ wo e hɛ mi nyami. E nɔ
ji agboje, kɛ he wami, kɛ he błɔ kɛ je blema lokoo kɛ ba
si amlɔ ne ɔ, kɛ yaa neneene tɔɔ! Amen” (Juda 24,25).

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.anqp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut etre obtenu en plus de 538 langues et dialectes parles dans le monde entier, a savoir: Afrique, Amerique, Asie, Extreme Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Telephone cellular, plaques, etc. de www.anqp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur telephones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" e obtfdo em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem tambem esta agora disponivel em telefone celular, tablets, etc. de www.anqp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telephones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent etre obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies europeennes ou africaines. Ils peuvent etre utilises en meme temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

I'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracteristicas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradeciamos que nos contacta-se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras linguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faça o favor de nos

informar. Pois nos gostarfamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuitamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 linguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. Box 2191
PRETORIA
0001
R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations

Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)